

ПЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Първо заседание

Четвъртък, 3 април 1969 г.

(Открито в 15 ч.)

Председател акад. Сава Гановски: *(Звъни)* Другарки и другари народни представители! С указ № 262 от 13 март 1969 г. Президиумът на Народното събрание свика Пето Народно събрание на девета сесия.

В заседателната зала на Народното събрание присъствуват много повече от половината от всички народни представители. Имаме кворум.

Откривам днешното заседание на Народното събрание, а заедно с това и деветата сесия на Пето Народно събрание.

Другарки и другари народни представители! Президиумът на Народното събрание е внесъл за разглеждане и приемане от Народното събрание законопроект за утвърждаване на Указа за преименуване на Министерството на вътрешните работи и държавната сигурност и предложение за утвърждаване на Указа за преназначаване член на Министерския съвет.

От Министерския съвет постъпиха следните законопроекти: законопроект за паметниците на културата и музеите, законопроект за изменение и допълнение на Закона за застраховане на имущества, законопроект за изменение на Закона за митниците, законопроект за водите, законопроект за изменение и допълнение на Закона за реда на прехвърляне вещни права върху някои недвижими имоти и на Закона за планово изграждане на населените места и законопроект за изпълнение на наказанията.

Постъпи и предложение от парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за промени в състава на някои постоянни комисии на Народното събрание, както и предложение от министъра на правосъдието и председателя на Върховния съд за разрешаване на същите временно да коман-

дируют председатели на окръжни съдилища, инспектори и консултанти за съдии във Върховния съд.

Освен това във връзка с проведения частичен избор на народен представител Народното събрание следва да изслуша доклад от Комисията по проверка на изборите.

На настоящата сесия Народното събрание следва да вземе отношение по решенията на Политическия консултативен комитет на държавите — участници във Варшавския договор, приети на заседанието му на 17 март т.г. в Будапеща, да изслуша отчети на делегациите на Народното събрание, посетили Йордания, Швеция, Япония и Сингапур, както и отговори на постъпили питання от народни представители.

Бюрото на Народното събрание предлага всички тези въпроси да бъдат разгледани от настоящата сесия на Народното събрание в последователност, посочена в представения за одобрение

дневен ред:

1. Доклад на Комисията по проверка на изборите за утвърждаване частичен избор за народен представител.
2. Полагане клетва от новоизбрания народен представител.
3. Законопроект за утвърждаване на Указа за преименуване на Министерството на вътрешните работи и държавната сигурност.
4. Предложение за утвърждаване на Указа за преназначаване член на Министерския съвет.
5. Законопроект за паметниците на културата и музеите.
6. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за застраховане на имущества.
7. Законопроект за водите.
8. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за реда на прехвърляне вещни права върху някои недвижими имоти и на Закона за планово изграждане на населените места.
9. Отчет на делегацията на Народното събрание, посетила Йордания.
10. Отчет на делегацията на Народното събрание, посетила Швеция.
11. Законопроект за изменение на Закона за митниците.
12. Законопроект за изпълнение на наказанията.
13. Информация от министъра на външните работи по работата и решенията на Политическия консултативен комитет на държавите — участници във Варшавския договор, приети в заседанието му на 17 март 1969 г. в Будапеща.

14. Предложение за разрешаване временно командироване на председатели на окръжни съдилища, съдебни инспектори и консултанти за съдни във Върховния съд.

15. Предложение от парламентарните групи на БКП и БЗНС за промени в състава на някои постоянни комисии на Народното събрание.

16. Отчет на делегацията на Народното събрание, посетила Япония и Сингапур.

17. Питания.

Иска ли някой от другарите народни представители думата да направи предложение за изменение или допълнение на проекта за дневен ред на сесията, предложен от Бюрото на Народното събрание, който току-що ви прочетох? — Няма.

Моля другарите народни представители, които одобряват предложения дневен ред на сесията, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Преминаваме към разглеждане на точка първа от дневния ред на сесията:

Доклад на Комисията по проверка на изборите за утвърждаване частичен избор за народен представител.

За доклад от името на комисията давам думата на народния представител Недялка Славова Николова.

Докладчик Недялка Славова: Другарки и другари народни представители! На 1 декември 1968 г. почина народният представител Васил Христов Райдовски, избран в 224. Първенецки избирателен район, Пловдивски окръг.

С указ № 1052 от 12 декември 1968 г. Президиумът на Народното събрание насрочи частичен избор за народен представител на 2 март 1969 г. в 224. Първенецки избирателен район.

За кандидат на Отечествения фронт в този избирателен район бе предложен Георги Василев Угринов, жител на гр. Пловдив, член на Българската комунистическа партия.

Изборът бе проведен на определената дата — 2 март 1969 г. Резултатите от избора заедно с всички изборни книжа бяха предадени на Централната избирателна комисия. Последната в заседанието си на 19 март 1969 г. провери внимателно всички представени ѝ изборни книжа и единодушно потвърди правилността на проведения избор. В резултат на това тя регистрира избрания народен представител Георги Василев Угринов в 224. Първенецки избирателен район, Пловдивски окръг. Централната избирателна комисия представи на Комисията по проверка на изборите всич-

ки изборни книжа, заедно с протокола от своето заседание, и подробен доклад за проведения избор.

Комисията по проверка на изборите на Народното събрание на свое заседание се занима с въпроса за правилността и законосъобразността на проведения частичен избор. Тя разгледа представените от председателя на Централната изборителна комисия материали, запозна се с протокола на районната изборителна комисия за регистриране на кандидата, с протокола за проведения избор и с другите представени книжа.

Комисията констатира, че указът на Президиума на Народното събрание за насрочване на частичния избор е издаден своевременно и са спазени законните срокове за избирането на кандидата и за неговото регистриране.

В районната и Централната изборителна комисия не са постъпили оплаквания от граждани и от държавни и обществени органи за допуснати закононарушения при провеждането на избора. Не са налице и данни от други източници, които да свидетелствуват за неправилни или незаконосъобразни действия във връзка с провеждането на частичния избор за народен представител. Поради това Комисията по проверка на изборите смята, че няма никакво съмнение относно правилността и законосъобразността на проведения частичен избор за народен представител на 2 март 1969 г. в 224. Първенецки изборителен район, Пловдивски окръг.

Комисията по проверка на изборите на Народното събрание прие, че изборът в посочения изборителен район е проведен при най-точно съблюдаване на изискванията на Конституцията на Народна република България и Закона за избиране на Народно събрание на Народна република България, че изборът е напълно редовен и не съществуват никакви поводи за касирането му.

Резултатите от избора са следните:

От 12 733 изборители в гласуването са взели участие 12 637. От тях за кандидата на Отечествения фронт Георги Василев Угринов са гласували 12 637 изборители. Или процентът на взелите участие в гласуването спрямо общия брой на изборителите с 99,25%, а процентът на гласувалите за кандидата е 100%.

Макар в случая да се касае само за частичен избор на един народен представител, посочените резултати за избора говорят по категоричен начин за отношението на изборителите от 224. Първенецки изборителен район към нашата народнодемократична власт, за тяхната убеденост в правилността на политиката на Българската комунистическа партия, за голямото им доверие към народната власт и Отечествения фронт.

Другарки и другари народни представители! Комисията по проверка на изборите на Народното събрание, като се основава на изложеното в доклада, предлага на Народното събрание на основание чл. 22 от Конституцията на Народна република България да вземе следното

Р Е Ш Е Н И Е

Народното събрание, като взе предвид:

че състояният се частичен избор за народен представител на 2 март 1969 г. в 224. Първенецки избирателен район, Пловдивски окръг, е проведен в пълно съответствие с Конституцията на Народна република България и със Закона за избиране на Народно събрание на Народна република България;

че във връзка с този частичен избор в районната и Централната избирателна комисия не са постъпили никакви жалби или оплаквания за допуснати нарушения на избирателния закон и не съществуват основания за касиране на проведения избор,

признава за редовни пълномощията и утвърждава за избран народния представител Георги Василев Угринов.

Председател акад. Сава Гановски: Има ли някакви бележки по така направения доклад и по проекторешението, което се прави от комисията? — Няма.

Тогава да пристъпим към гласуване.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с доклада и проекторешението, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Полагане клетва от новоизбрания народен представител.

Моля другаря Георги Угринов да подпише клетвения лист, с което да се счита, че е положил предвидената в Конституцията клетва за народен представител.

(Народният представител Георги Угринов подписва клетвения лист)

Другарю Угринов, от името на народните представители пожелавам Ви здраве и творческа народополезна работа.
(Ръкопляскания)

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за утвърждаване на Указа за преименуване на Министерството на вътрешните работи и държавната сигурност.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — вж. приложение № 1, I)

Ръководството на Президиума на Народното събрание е уведомило Бюрото, че няма да прави доклад по законопроекта поради ясните мотиви към него.

Има думата докладчикът на Законодателната комисия по този законопроект др. Евгени Здравков.

Докладчик Евгени Здравков: *(Чете предложението на Законодателната комисия — вж. приложение № 1, II)*

Председател акад. Сава Гановски: Няма записани за изказване народни представители по този въпрос.

Има ли някакви бележки? — Няма.

Пристъпваме към гласуване на законопроекта.

Моля докладчикът на Законодателната комисия др. Евгени Здравков да прочете текста на законопроекта.

Докладчик Евгени Здравков: *(Чете заглавието на законопроекта)*

Председател акад. Сава Гановски: Народните представители, които са съгласни със заглавието на законопроекта, както бе докладвано, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Евгени Здравков: *(Чете член единствен)*

Председател акад. Сава Гановски: Които народни представители са съгласни с така прочетения текст на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

(Вж. окончателния текст на закона — приложение № 1, III)

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане предложението на Президиума на Народното събрание за утвърждаване на Указа за преназначаване член на Министерския съвет.

Ще ви прочета и самото предложение: *(Чете)*

„До Бюрото на Народното събрание
Тук

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

От Президиума на Народното събрание за утвърждаване на Указа за преназначаване член на Министерския съвет

Другарки и другари народни представители! След преименуването на Министерството на вътрешните работи и държавната сигурност в Министерство на вътрешните работи по предложение на председателя на Министерския съвет Президиумът на Народното събрание въз основа на чл. 35, точка 12 от Конституцията на Народна република България издаде указ № 209 от 27 февруари 1969 г., с който освободи Ангел Иванов Солаков от длъжността министър на вътрешните работи и държавната сигурност и го назначи за министър на вътрешните работи. Този указ следва да бъде утвърден от Народното събрание в най-близката му сесия.

Поради това, че настоящата сесия на Народното събрание е първата сесия след издаването на указа, молим ви, другарки и другари народни представители, да се занимаете с въпроса за утвърждаване на посочения по-горе указ и ако го одобрите, да гласувате за приемането от Народното събрание на следното

РЕШЕНИЕ

за утвърждаване на Указа за преназначаване член на Министерския съвет

Пето Народно събрание на основание чл. 35, точка 12 от Конституцията на Народна република България

РЕШИ:

Утвърждава указ на Президиума на Народното събрание № 209 от 27 февруари 1969 г. за преназначаване член на Министерския съвет.

Председател на Президиума на Народното събрание:

Г. Трайков

Секретар на Президиума на Народното събрание:

М. Минчев

Има ли бележки по така направеното предложение? —
Няма.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с предложението, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за паметниците на културата и музеите.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — вж. приложение № 2, 1)

Поради подробните мотиви към законопроекта доклад от името на вносителя няма да се прави. Обаче от председателя на Комитета за изкуство и култура др. Павел Матев са постъпили писмени предложения за изменения в законопроекта, които ще ви прочета. *(Чете)*

„Чрез Бюрото на Народното събрание до деветата сесия на Пето Народно събрание

Другарки и другари народни представители! Мотивите към представения ви за обсъждане законопроект за паметниците на културата и музеите са вече раздадени и в тях изчерпателно са изяснени целите, задачите и съдържанието му. Поради това аз се отказвам от правото си на вносител да изложи допълнителни съображения по законопроекта.

Но тъй като след внасянето на законопроекта в Народно събрание и след разглеждането му от Законодателната комисия и Комисията за изкуство и култура при Народното събрание постъпиха някои допълнителни предложения от народни представители и специалисти за доусъвършенствване на някои положения в законопроекта и Комитета за изкуство и култура намери някои от тях за основателни, предлагам тези нови положения да бъдат обсъдени от вас и включени в бъдещия закон.

Тези положения са следните:

Към чл. 4 да се добави нова алинея III:

„Комитетът за изкуство и култура упражнява върховен надзор върху резерватите по предходната алинея. Всички задания за проектиране, конкурсни програми, градоустройствени планове, проекти за ново строителство и ремонти, даване на строителни разрешения и други в резерватите задължително се съгласуват или изработват от Националния институт за паметници на културата.“

Сегашната алинея III, приета от Законодателната комисия, става ал. IV.

Алинея II на чл. 5 да се прередактира така:

„Комитетът за изкуство и култура осъществява тази дейност чрез Националния институт за паметниците на културата, както и чрез другите държавни и обществени органи, предвидени в този закон. Той може да създава при централните и местните органи по опазване на паметниците на културата и други органи на държавни и държавно-обществени начала.“

В ал. II на чл. 12 думите „музейни предмети“ да се заменят с думите „движими паметници на културата“.

В ал. I на чл. 14 думите „предмети с музейна стойност“ да се заменят с думите „паметници на културата“, а в ал. II думите „и са ги“ да станат „или са ги“.

В новата ал. II на чл. 20 думите „ремонт и разширения“ да се заменят с „ремонт и изменения“.

Второто изречение в ал. II на чл. 21 да се прередактира така:

„Държавата вписва в своя полза законна ипотека върху имота, за който тези средства са изразходвани, в размер на увеличената стойност, съставляваща разликата между цената на имота преди възстановяването му и стойността на същия след завършване на тези възстановителни работи, определени по реда за оценка на имоти, отчуждени за държавна и обществена нужда.“

Към чл. 28 да се създаде нова алинея втора със следното съдържание:

„Делба на движими и недвижими паметници на културата се допуска, ако са поделяеми и това не вреди за опазването им като паметници на културата, което се установява от Комитета за изкуство и култура.“

Буква „г“ в ал. I на чл. 34 да се измени така:

„г) длъжностни лица и граждани, които нарушават:“

Надявам се, че народните представители ще оценят по достойнство ролята и значението на внесенния законопроект като нов принос за укрепване на нашата социалистическа култура и ще гласуват за приемането му заедно с предложените от мен допълнения.

Председател на Комитета за изкуство и култура:

Павел Матев — народен представител

Давам думата на докладчика на законопроекта др. Стоян Стоименов, за да прочете предложението на комисиите.

Докладчик Стоян Стоименов: *(Чете предложението на комисиите — вж. приложение № 2, II)*

Другари народни представители! През последните дни в ръководството на Комисията по културата и изкуството при Народното събрание изникна ново предложение във връзка с текста на чл. 7 и 8 от законопроекта, което комисията нямаше време да обсъди. Разгледахме го само с нейния председател др. Георги Караславов.

Позволете ми да ви отнема малкото време, за да изясня този въпрос.

В нашата страна съществуват около 130 музея. В това число се включват и къщите-музеи, чийто брой точно не мога да ви кажа.

Освен признатите от държавата централни, окръжни и някои градски музеи в България съществуват немалък брой музейни сбирки по места, сбирки с малки изложби при някои читалища, музейни кътове при предприятия и други, които обикновено хората са свикнали да наричат „музеи“, без да са музеи в истинския смисъл на думите. Всички те не развиват научна дейност.

Музеите в Народна република България, рожба на социалистическия строй, развиват активна научна и просветна дейност. Обикновено през техните изложбени зали през последните години минават годишно повече от 6—7 милиона посетители — мъже, жени, младежи и пионери.

Редица наши музеи имат голяма известност със своята научна и просветна дейност у нас и в чужбина. Археологическите музеи в Пловдив и в София например имат голяма известност в чужбина. Едва ли има сроден музей в чужбина и учен-археолог, които да не ползват техните научни достижения и опит.

Същото можем да кажем и за другите музеи на Академията на науките, за Музея на революционното движение в България, за Централния музей „Г. Димитров“, за Националния военно-исторически музей, за музея на Българо-съветската дружба, Етнографския музей в София и Етнографския музей в Пловдив.

Но не само централните музеи, пряко подчинени на Комитета за изкуство и култура и тия на Българската академия на науките, а и окръжните исторически музеи също така развиват кой повече, кой по-малко научна дейност в областта на археологията, етнографията и историята. Особено е полезна тяхната дейност в историята на революционното работническо и комунистическо движение. Няма нито един окръжен музей без раздел за борбите на трудещите се от съответния окръг против капитализма и фашизма.

Цялата им дейност почива на къртовска научна и едновременно просветна дейност на музейните работници.

Разбира се, в тая област има още много да се желае и не навсякъде в еднаква степен се развива научна и просветна дейност.

Това ми дава основание да смятам, че неточно и до голяма степен едностранчиво са отразени в чл. 7 на законопроекта характерът и дейността на музеите в нашата страна, която в действителност е научна и едновременно просветна. А да не говорим за това, каква тя трябва да бъде според закона, защото социалистическите закони не само зафиксирват действителността, те същевременно дават насоки, какво трябва да се прави според закона.

Какво е казано в чл. 7 и 8 от законопроекта?

Чл. 7. Музеите в Народна република България са *културно-просветни институти*, в които се пазят движими паметници на културата и предмети от живата и мъртвата приroda с познавателно значение...

Чл. 8. В музеите *може да се извършва и научноизследователска работа*, като за целта се създават научноизследователски групи по установения ред.

Както се вижда в чл. 7, музеите се определят само като „културно-просветни институти“, а в член 8 — нещо, което звучи като пожелание, — се добавя, че „в музеите може да се извършва и научноизследователска работа...“

Нима може да се изгради и поддържа експозицията на един музей без задълбочена научна дейност? Нима не са научни музеите на Академия на науките? Нима може в Музея на революционното движение в България да се отразят с текст, документи, вещи и прочие десетилетните борби на трудещите се против капитализма и фашизма в нашата страна без научна дейност, без да има музеят научен характер? Нима може да се отрази в музея без научна дейност историята на Българската комунистическа партия, профсъюзното и младежкото революционно движение; връзките на Българската комунистическа партия с Ленин и Комунистическата партия на Съветския съюз и влиянието на Ленин и Болшевишката партия в България, строителството на социализма през наше време? Не, не може!

Според мен би трябвало комисните да разгледат отново текстовете на чл. 7 и 8 заедно с други предложения, които ще постъпят.

Член 7 би трябвало да получи следната редакция: „Музеите в Народна република България са научни и културно-просветни институти, които събират, съхраняват, изучават и популяризират паметниците на културата — веществени и документални материали, отразяващи историческото развитие на обществото, материалната и духовната култура, произ-

веденията на изкуството, предмети от живата и мъртвата природа с познавателно значение. По своето значение, задачи и териториален обseg те биват национални и местни... и т. н., както е текстът в законопроекта.

Чл. 8. При музеите се създават научноизследователски групи по установения ред.

Този текст, мисля, че напълно съответствува на научното определение у нас и в съветската наука на музея като научно културно-просветно учреждение. Съответствува и на определението, което дава ИКОМ (Интернационален съвет на музеите) при ЮНЕСКО.

Законите, които гласува Народното събрание, особено общите и принципните положения, винаги са били в съзвучие с достиженията и развитието на науката.

Предложеният текст в законопроекта на чл. 7 не напълно съответствува на научното определение, което дава историческата наука и музееведението.

Във връзка с това позволете ми да ви цитирам няколко извлечения от авторитетни източници — български, съветски и на ИКОМ при ЮНЕСКО. При това трябва да забележа, че България е член на ИКОМ от 1958 г. При Комитета за изкуство и култура действа Национален комитет на ИКОМ.

В Кратка българска енциклопедия, том III, стр. 495, 1966 г., издание на Българската академия на науките, се казва:

„Музеят е научно и културно-просветно учреждение, което събира, съхранява, изучава и популяризира паметниците на културата — веществени и документални материали, отразяващи историческото развитие на обществото, материалната и духовната култура, произведенията на изкуството, колекции и образци от неживата и живата природа...”

... „В социалистическите страни музеите са държавни. Дейността им се основава на марксистко-ленинската теория.“

В Съветска историческа енциклопедия, том IX, стр. 761, 1962 г., се дава следната дефиниция:

„Музеите са научни учреждения, които осъществяват комплектуването, съхраняването, изучаването, експонирането и популяризирането на паметниците на материалната и духовната култура и естественоисторическите колекции, които се явяват като първоизточник на знанията за развитието на природата и човешкото общество.“

„Историческите музеи (към тях съветските другари отнасят и историко-революционните — б. м.) са научни учреждения, осъществяващи събирането, съхраняването, изучаването и популяризирането на паметниците на материалната и

духовната култура, отразяващи развитието на човешкото общество.“

Според Большая советская энциклопедия, том XXVIII, стр. 493, 1954 г.:

„Музеите са учреждения, които осъществяват събирането, съхраняването и експонирането на историческите документи, паметниците на духовната и материалната култура, произведенията на изкуството, колекциите, образите от природни богатства“ и т. н...

„В СССР и страните с народна демокрация музеите се явяват учреждения за научна и културно-просветна работа.“

„Съветските музеи развиват голяма научна работа: попълват своите колекции, организират експедиции (археологически, историко-битови, по изучаване природата и икономиката на района и др.), изучават архивни и литературни източници, съставят научни описания на музейните фондове. Своята научна дейност музеите координират с родствених им научни учреждения.“

„Художествените музеи са хранилища на произведенията на изкуството, експонирани за постоянно разглеждане от публиката. В СССР художествените музеи се явяват научни и културно-просветни учреждения, осъществяващи съхраняването, показването (експонирането), научното изучаване и пропагандата на паметниците на изкуството.“ (стр. 498)

Забележете, че в Справочник на читателя във всички вестници нашата Национална галерия се слага в рубриката „Изложби“. А има някоя малка изложба в София — и там е Националната галерия!

ИКОМ при ЮНЕСКО, или Интернационалният съвет на музеите, както ви казах, в своята перспективна програма е записал:

„Доктрината на ИКОМ е, че музеят е един образователен, научен и културен институт, който се явява необходимост за съвременния свят.“ (Новини от ИКОМ, ноември 1968 г., т. 21, № 3.)

Нашето музейно дело е изградено на същите научни положения и е съобразено със съветското музейноведение.

Както чухме, в Большая советская энциклопедия се изтъква буквално това, че музеите са научни институти и в страните с народна демокрация.

В „Основи на съветското музейноведение“, издание на Министерството на културата на РСФСР — Научноизследователски институт по музейноведение — се казва:

„Музеите развиват голяма научно-просветна работа сред широките народни маси в Съветския съюз, възпитават ги

в дух на преданост към социалистическата родина, в дух на животрептящ съветски патриотизъм, международна пролетарска солидарност...

...Различавайки се помежду си по съдържанието на работата, по своите мащаби, по организационните форми, по характера, по задачите, съветските музеи представляват единна система от научно-просветителски и научноизследователски учреждения. Това единство се определя преди всичко от общите задачи на научно-просветната работа, която, както е известно, водят както музеите, така и други многочислени учреждения на съветската култура.

Музеите в нашата страна са научни учреждения...

Научноизследователската дейност, в зависимост от спецификата на музеите, като особен вид научно-просветно учреждение, заема голям дял от цялостната дейност на всички музеи...

По съдържанието на своята дейност съветските музеи се явяват едновременно научноизследователски и научно-просветни учреждения.

Както научноизследователските учреждения съветските музеи събират, изучават и съхраняват паметниците на културата и естественоисторически паметници, а също така и други предмети — първоизточници за научни знания за природата и обществото.

Като научно-просветни учреждения музеите използват резултатите от своята изследователска работа в научно-просветната дейност както при уреждането на своите експозиции, така и при подготовката на специални научни публикации..."

На първо място във всички тези източници се слага ударението именно на научната им дейност, защото просветната дейност на музеите е тясно свързана с тяхната научна дейност и тази на научните институти.

Аз не познавам в подробности последния закон за музейното дело в Съветския съюз. Вярно е обаче, че в това отношение той не е в противоречие с постановките на съветското музееведение.

Другарки и другари народни представители! От авторитетните научни източници, които цитирах, вие чухте, че музеите (включително и тези в страните с народна демокрация) се определят като научни културно-просветни институти.

Целесъобразно ще бъде да залегне в чл. 7 от законопроекта текст за научния характер на музеите. А изграждането, предвидено в чл. 8, на групи за научноизследователска работа по установения ред на конкурс, ще осигури на музеите по-добри кадри, така както се практикува и в институти на Българската академия на науките. Там, където ня-

ма условия, при някои малки музеи, естествено, както и до сега, няма да се изграждат такива групи.

На тази сесия на Народното събрание ние ще приемем важен закон за паметниците на културата и музеите, с чието приложение ще се укрепи още повече българското социалистическо музейно дело.

Позволете ми с това да завърша. (*Ръкопляскания*)

Председател акад. Сава Гановски: Другарки и другари народни представители! Другарят Стоименов не само прочете предложенията на комисиите, но направи едно изказване, с което ние фактически сме пристъпили към обсъждането на самия законопроект.

Има думата другарят акад. Тодор Павлов да направи предложение.

Акад. Тодор Павлов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! От името на Археологическия институт и музей при Българската академия на науките по законопроекта за паметниците на културата и музеите предлагам следното:

Към чл. 18, ал. II накрая преди думата „запазването“ да се добави „за проучването и“ — не само да се запази, но и да се проучи.

Да се добави нова ал. III: „В случаите, когато проучването е свързано с археологически разкопки, финансирането да се извършва със средствата на бюджета.“

Археологическият институт и музей няма възможност да финансира всички новооткрити разкопки. Понякога се откриват извънредно ценни неща, но много скъпо струват и институтът трябва в това отношение да бъде подпомогнат.

В съображенията на института се казва, че финансирането на археологическите проучвания на паметници, разкрити при строежи, се налага да става със средства на инвеститора. Аз смятам, че трябва да става със средства на бюджета. Бюджетът на Археологическия институт и музей при Академията на науките и бюджетите на окръжните музеи са недостатъчни да финансират разкопаването на тези обекти.

Този въпрос бе разрешен в този смисъл с постановление № 165 на Министерския съвет от 5. VIII. 1958 г. и благодарение на това бяха спасени за науката изключително ценни паметници, като тракийския град Севтополис, римския град Абритус, римската вила при Армира, праисторическото селище в района на Азотноторовия завод при Стара Загора и много други.

Трябва да се уреди това положение. Трябва да се облекчи нашата археологическа мисъл и дейност. Аз предлагам предложението на Академията на науките да бъде прието — да се включи тази нова трета алинея към чл. 18 освен втората.

Председател акад. Сава Гановски: Има думата за изказване др. Петър Панайотов.

Петър Панайотов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Обсъжданият от Народното събрание законопроект за паметниците на културата и музеите представлява ново ярко доказателство за големите грижи на партията и народната държава по опазването на нашето културно наследство, за неговото най-рационално използване за образованието и възпитанието на българския народ. Партията и народното правителство винаги са се отнасяли грижливо към културните ценности, които миналото ни е завещало. Това отношение е отразено в редица партийни решения и правителствени разпоредби по издирването, регистрация, опазването и широкото пропагандиране на паметниците на културата.

В резултат на тази научно обоснована политика и в провеждането на културната революция след Девети септември 1944 г. бързо нарасна музейната мрежа в страната. Броят на държавните музеи се увеличи повече от десет пъти — преди 9. IX. 1944 г. — 13, сега — 136, а с художествените галерии броят им е 150. Експонатите в музеите общо са над 3 000 000.

Какъв живителен извор на чиста национална гордост са 34-те къщи-музеи на най-изтъкнатите политически, обществени и културни дейци — Христо Ботев, Васил Левски, Димитър Благоев, Георги Димитров, Васил Коларов, Иван Вазов, Петко и Пенчо Славейкови, Пею Яворов, Христо Смирненски, Гео Милев, Никола Вапцаров и др. Какво неопценимо национално богатство съхраняват Музеят на революционното движение, Археологическият, Етнографският, Природонаучният музей, Националната художествена галерия, Боянската църква, Рилският манастир и др.!

Нима в тоя момент можем да отменим неповторимите в целия свят музеи-паметници от Освободителната война — Шипка, Плевен, Стара Загора, София, Бяла. Те са наша национална съдба и гордост. В тях е възплътена една от ярките черти на българския национален дух — любовта към брата-освободител — към руския народ. Радостно е обстоятелството, че тези музеи и паметници са не само от общонационално значение, а и привличат погледите на стотици хиляди чуждестранни гости.

Освен това към народните читалища, към предприятията, училищата и поделенията на Народната армия възникнаха 485 музейни сбирки и кътове, в които са съхранени хиляди документи и реликви на героичното минало на нашия народ.

През последните години органите по охраната на паметниците на културата консервираха и реставрираха стотици недвижими паметници на културата по археологическите обекти, в градовете-музеи, в архитектурните резервати на страната и с това не само спомогнаха за съхраняването на ценни паметници на народното архитектурно майсторство, но и ги направиха достъпни и привлекателни за народа и чуждестранните туристи. От страна, без особен опит в тази област, през последните няколко години България излезе на едно от предните места по грижи за опазване на паметниците на културата. Този общонационален успех ние дължим в много голяма степен на музейните дейатели у нас. Днес музейното дело е в надеждните и вещи ръце на повече от 1000 труженици, които вършат висококвалифицирана народополезна дейност. В 14 музея са създадени научноизследователски групи, в които работят над 45 научни сътрудници и кандидати на историческите науки.

От тая трибуна ние изразяваме голямата благодарност и признателност към високоблагородното и патриотично дело на музейните работници в Народна република България. Нашият народ високо оценява тая тяхна дейност и успехите на музейното дело у нас. Ярък израз на това е ежегодното увеличаване на посетителите на музеите, за да стигне то през 1967 г. 8 450 000 души, а през 1968 г. — 8 700 000 души. Това е ярък показател за голямата любов към културното наследство и нашите музеи. И какво по-силно доказателство за правилната държавна политика в тая област от това! Няма никакво съмнение, че и в бъдеще народното правителство ще продължи тая политика; ще отделя средства, за да бъдат открити и поддържани нови и нови паметници на културата, за да останат те и в бъдните векове живи свидетели на таланта, свободолюбието и родолюбieto на българина, на неговата висока култура.

Наред с огромните успехи в музейното дело и в опазването на паметниците на културата в нашата действителност все още се срещат прояви, които довеждат до увреждане на отделни културни ценности, понякога и до унищожаването им. Това още по-настоятелно налага да бъде приет общсъжданият тук законопроект, основната цел на който е да се поеме от най-високо място закрилата на нашето културно наследство.

Другарки и другари народни представители! Законопроектът се основава на нашата практика, изградена върху до-

сегашните две постановления на Министерския съвет от 1952 и 1958 година. В него са залегнали основните принципи, по които ще се развива музейното дело за по-продължителен период. Освен това той определя стройна система на музейната мрежа в страната и регламентира ръководството и надзора по издирването и опазването на паметниците на културата.

Законопроектът отговаря на националната повеля за опазване и съхраняване на старинните и културните ценности. Несъмнено той ще изиграе важна роля в общата борба за успешното довеждане докрай на културната революция у нас. Той ще тласне още по-напред превръщането на нашата тъй богата, природно разнообразна и красива родина в страна на международния туризъм и курорт.

Искам да направя две предложения за изменение и допълнение към предлагания текст на законопроекта:

В буква „г“ от член 3 на глава II да отпадне думата „ръкописи“, тъй като тя се повтаря в предшестващата буква „в“ на същата глава.

Към алинея втора на член 15 от глава IV, където са изброени институтите, имащи право да извършват археологически разкопки с решение на Археологическия институт при Българската академия на науките, да се прибави: и Катедрата по археология при Софийския университет. В такъв случай алинея втора ще има следната редакция: „С решение на Археологическия институт за паметниците на културата при Българската академия на науките археологически разкопки могат да се извършват от държавните музеи, Националния институт и Катедрата по археология при Софийския държавен университет.“ Имам предвид, че тази катедра от десетилетия си е извоювала това право и че тя не само теоретически подготвя млади специалисти по археология, но и практически организира разкопки на базата на учебната студентска практика. В името на какво основание ще ѝ се отнеме вече извоюваното право, прилагано десетилетия? Нима се е влошил там преподавателският състав или катедрата не е отговорила на всички теоретически и практически изисквания при разкопките? И някак е неудобно на окръжните музеи да се дава това право, а на катедрата да се отнема!

Искам накрая да изразя увереност, че нашата социалистическа общественост ще посрещне закона като ново завоевание за нашата културна революция.

Съществува увереност също така, че музейните дейтели в Народна република България ще посрещнат закона с голямо удовлетворение. Законът ще бъде за тях още един стимул за неуморна работа по патриотичното възпитание на

младото поколение, за опазването, умножаването и пропагандирането на нашето културно наследство.

Приемам и ще гласувам за законопроекта за паметниците на културата и музенте. (*Ръкопляскания*)

Председател акад. Сава Гановски: Има думата другарката Маргарита Дупаринова.

Маргарита Дупаринова: (*От трибуната*) Уважаеми другарки и другари народни представители! С голямо възлнение и чувство за отговорност вземам думата, за да изразя моето становище по законопроекта за опазване на паметниците на културата.

Обикновено казват, че законът е сухо нещо, схематично изложение на същината на нещата. А когато човек чете проекта за този закон, дори в най-общите глави и положения, изпитва огромна радост. Защото зад редовете напират грижата на партията и народното правителство не само за опазване на съществуващата материална култура, но и за издирване на забравените, пренебрегнати и изоставени национални светини, за тяхното съхраняване, поддържане и довеждане до достойние на народа. Проста истина — наше всенародно достойние е всичко, завещано от предците, населявали нашите земи и градили общество със своя култура. Но колко страдания, борби и жертви трябваше да преживее нашата страна, за да достигне до възможността — и духовна, и материална, да създаде такъв свой закон.

От тази трибуна аз съм чувала да се произнасят удивителни цифри и да се привеждат данни за могъщия икономически ръст на нашата страна, за изграждането на собствено машиностроене, за механизирание на селското стопанство. Техниката е в основата на човешкия прогрес.

И ето, че сега наред с толкова настойчивите изисквания на националната икономика ние обсъждаме и закон, който се касае до друг род ценности. Те не могат да се измерят в цифри и данни. Но също имат свои велики измерения — в паметниците на културата ние разчитаме стъпките на времето. Те са съхранили опита и възлненията на миналите поколения. Тяхното въздействие върху ума и чувствата на съвременника също играе стимулираща роля. Изкуството е художествена летопис на времето. И както ние днес съдим за материалното и духовното равнище на хората, живели преди нас, така и за нас ще съдят не само по икономическите и техническите показатели, а и по ония ценности на духа, които също оставят следи във вековете.

Днес историците съдят за развитието на живота по нашите земи по редица факти и данни, археолозите преценяват уровня на обществена зрялост по сечивата, по разви-

тното на занаятите. И това е справедливо. Но детето, което тепърва формира своето съзнание и се учи да бъде българин, вижда и възприема Мадарския конник, който се издига на величествения пиедестал на вечността — една малка България, успяла да създаде такъв мощен, кондензиран духовен живот и да съхрани своята самобитност в такава трагична, пълна с изпитания история. В развалините на Търново, „тия жалки съсипани“, както се изразява народният поет Иван Вазов, се крие неизмерима сила.

Материалните останки на културата крият способността да възпитават в дух на патриотизъм, да носят познание, да пречат на чужди, несвойствени на българския национален характер влияния, които винаги оставят такива тежки последствия в изкуството. От тези останки на „минала слава“ черпят изкуствата, когато се връщат към теми и образи на онези времена. И не само тогава, а и когато се стремят да пресъздадат съвременността в нови, по-големи, по-ярки мащаби.

Наскоро ние чествувахме годишнина от смъртта, бих искала да кажа по-скоро — от безсмъртнето на Константин Философ, създателя на славянската писменост, която е закрепила и предала на бъдещето културата, книгите, мислите на хората. В неговия страстен призив да се издига ролята на славянското писмо наред с гръцкото и латинското се крие и повикът то да бъде съхранявано и отбранявано от всякакви разрушителни сили. И в Азбучната молитва е казано да се пази българското.

В социалистическа България е направено толкова много за съхраняване изкуството на миналото, за запазване и насърчаване традициите на народните изкуства. Всяко слово, всяка черта на художника, всяка плетеница на опитната везбарка или тъкачка сякаш са букви, по които ние четем собствената си история и упознаваме по-добре народа, който я е сътворил. Сега това богатство ще бъде под закрилата на закон. В миналото то беше оставено да се разрушава в немара и равнодушие и само изключителните духовни сили на българския народ, на неговата интелигенция можаха да съхранят националните ценности. В Търново например един човек, архитектурен техник, посвети целия си живот да изработва модели на старите паметници в града, които се разрушаваха или занемаряваха, за да съхрани поне представата за тях в съзнанието на идващите поколения. Колко български поети не само се учеха на богатство и мъдрост от народното творчество, но събираха грижливо това творчество и го печатаха с по-голяма грижа, отколкото собствените си произведения. „Книга на песните“ на Пенчо Славейков, гатанките и пословиците на Петко Рачов Славейков — нима бихме могли да изброим

всички? Тази година се навършват 100 години от рождението на Цанко Церковски, дядо Цанко — поет и пламенен родолюбец, чието творчество е изтъкано от увлечения и преданост в народните мотиви.

В законопроекта за паметниците на културата и музеите има един член, който казва, че към изброените могат да се прибавят и други произведения, които отговарят на изложените по-горе показатели. Мисля, че много правилно и далновидно законодателят е предвидил тази перспектива. Това значи търсене и издирване, това значи постепенно разпростиране на грижа, внимание и поддръжка върху всичко, което има стойността на национален паметник на културата.

И аз мисля, че вече назряват условията да се постави въпросът и за създаване на национален театрален музей, в който да се съхрани всичко, което може да материализира по някакъв начин мигновеното, тленно изкуство на актьора: театралните костюми на големите наши артисти, записи на техните гласове, снимки в роли, скици от декори и костюми, предметите, които са им служили през техния творчески път и са вплетени в оня процес на нагласа за творчество, така необходим в театъра. Недопустимо е това богатство да се разпилява. И без това то е толкова скромно и недостатъчно красноречиво в сравнение с богатството на живата актьорска игра.

Всички големи театри в света имат театрални музеи, а най-ценните експонати са в Националния театрален музей. Ето например каква богата сбирка притежава Всесъюзното театрално общество в Москва!

Няколко български актьорски поколения вградиха себе си в театралното дело на съвременна социалистическа България и те заслужават популярност. Те трябва да станат достойние на младите поколения, за да възпитават със своя принос. Нашият Национален театър винаги е бил театър на яркия ансамбъл. Той остави не отделни имена на ярки звезди, а цели блестящи съзвездия, които се наложиха в най-високите постижения на сцената, в постановки, където дълбочината на индивидуалното изпълнение се съчетаваше със силата и хармонията на цялостния художествен ансамбъл. И за тези съзвездия трябва да разкаже красноречиво и колкото се може по-пълно бъдещият национален театрален музей на България, която има вече един век театрално развитие, тясно подчинено на нуждите и целите на революционната борба.

Позволете ми да дам един съвсем малък пример. Наистина непростимо е, че институт като Народния театър

Иван Вазов има в наличие една стая, в която има само някои снимки, афиши, един-два бюста на наши артисти,

очукани вече, и само това! Да не говорим за данни, които биха могли да дадат що-годе представа за хората, чието съдържание и смисъл на живота е бил театралното изкуство.

Абсолютно наложително е да се създаде национален театрален музей, и то на съвременно равнище. В това отношение Кинематографията би могла да окаже огромна помощ. Например колко благодарни биха били онези почитатели на театъра, които по една или друга причина не са видели някоя постановка или просто още един път биха искали да видят представлението, което вече не е на сцената. Ето едно място, един такъв национален театрален музей, където могат да се изпълнят желанията, където може да се разисква, да се учи. Не е необходимо да навлизаме в повече подробности. Мисля, че е достатъчно да припомним писмото на другаря Тодор Живков по повод съхраняване изкуството на наши големи актьори. Наистина с добра воля и сериозно отношение може достатъчно да се направи, за да има българският театър своя тъй необходим национален музей.

Въпросът за опазване на материалната култура на миналото е въпрос отговорен, свързан със съвременните цели и задачи на държавата и партията. Колкото и да ни трогват произведенията на изкуството на вековете, ние знаем, че те са създадени при определени исторически и обществени условия. Ние ги ценим, възхищаваме им се, добиваме от тях национално самочувствие. Но нашият поглед трябва да бъде обрънат напред, а не назад. Дори и при разработването на историческата тема ние трябва да бъдем съвременни социалистически творци. Съчетанието на опита от миналото със съвременността, съединението на мъдростта на вековете с целите и задачите на новия живот — това е дълг на днешните творци на изкуството.

И ако този закон дава широки възможности за изучаване на миналото, то това е не само една прекрасна област за съзерцание, а и една отговорност пред бъдещето. Щом средновековният творец е създал удивителните стенописи на Боянската черква и с дързостта на новатор е сложил селския лик на масата на Тайната вечеря — срещу църковния канон и сковаващите догми, то какъв трябва да бъде размахът и каква силата на съвременния творец, комуто се дава такава перспектива за творчество и се предоставя възможността да узнае цялата материална култура на вековете, сложила отпечатък по нашите земи?

Българските културни дейци в тези дни живеят под впечатлението от речта на другаря Тодор Живков на събраниято на Софийската комсомолска организация. Много и разнообразни проблеми се поставят на разглеждане и об-

съждане в тази реч. И като истински програмен, насочващ към бъдещето документ, тя поставя на разглеждане и обсъждане най-характерните моменти от нашето съвременно културно развитие, някои от най-сериозните слабости както на творческия процес, така и на критиката. Там става дума и за историята именно като необходима предпоставка за навлизане в сложните съвременни теми и конфликти, а не като буквална реставрация, не като наивна идеализация, нито повод за разгаряне на патриотарски настроения.

Аз мисля, че проектът на закона за опазване и поддържане паметниците на материалната култура е изграден именно в такъв дух — пестеливо и съдържано в него е казано необходимото за опазване опита и мъдростта на вековете, за да бъде вечно жив, неспокоен, търсещ и побеждаващ духът на нашия народ, творческият дух на създанието. А в нашите съвременни социалистически условия това съзидание придобива неимоверно широки мащаби.

И сега, другарки и другари, когато ние обсъждаме законопроекта, аз си представям пейзажа на нашата родина — наред с новите гиганти, модерни заводи, цели градове и села се издигат и тези малки, прихлупени къщици на миналото, опазили жилавата българщина през толкова национални изпитни. Това не е просто трогателно. То е показателно за мъдростта и далновидността на партията и на нашето правителство, които добре знаят, че за да е богата жетвата, най-напред трябва да бъде очистено семето, от което тя ще покълне и изкласи. Към това семе на родолюбие и патриотизъм протяга грижовно ръка този законопроект, за който аз с цялото си същество ще гласувам. (*Ръкопляскания*)

Председател акад. Сава Гановски: Има думата народният представител Орлин Василев.

Орлин Василев: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Ние се натъкваме при разглеждането на този законопроект на основни предложения, засягащи много важни интереси, правени тук направо или от вносителите на законопроекта, които променят просто коренно някои неща в старото предложение, или от уважавани наши държавни дейци и народни представители.

Така например тук самият Комитет за изкуство и култура предлага такива промени. Старият текст на чл. 21, засягащ съсобствеността, гласи: когато държавата даде пари да се ремонтира една стара къща, един недвижим имот, тя става съсобственик на идеални части от имота съразмерно на вложените части.

Има една стара къщичка, която е струвала 1000 лв. на собственика. Идва държавата и казва: това е ценен народен паметник, аз ще похарча още 15 000 лева, за да го възстановя в първата му форма, но за награда за това, че ти и дедите ти са живели тук, аз ставам съсобственик в съотношение 15 към 1. А ако ти по Конституцията, който имаш право на тая твоя собственост като всеки собственик на апартамент, речеш да продадеш това нещо другиму, имай предвид, че той трябва да плати твоите хиляда лева плюс още моите 15 000 лв.

Сегашният текст — мисля, другарю председател, че това не е съобразно правилника, — преди да мине през повторно разглеждане в съответните две комисии, по известно съгласуване се променя доста основно, но пак става: държавата — тук го прочетохме, нямам го написано и не мога да го цитирам — вписва ипотека за съответните вложени средства. Какво значи това?

Нека другарите от Законодателната комисия и многоуважаемият академик Василев, с който влязохме малко не в юридически, а в лически съмнения и му изказахме известни опасения от гледище на житейската практика, да каже, в случай, че се впише ипотека и собственикът прехвърли имота си на други лица, тази ипотека автоматически ли се прехвърля върху новия собственик, без да я заплаща — и в такъв случай няма защо да казвате, че са защитени интересите на държавата — или пък тази ипотека се заплаща, при което не при всички обстоятелства, но при значителни обстоятелства остава ошетен неправомерно въз основа на важни закони на нашата република собственикът на един народен паметник?

Има и други случаи. В Копривщица или в Созопол се явява държавата, поправя старинни къщички с известни средства и с пробуждането интересите към тези курортни селища изведнъж цените на имотите на тези граждани нарастват. И ти се явяваш да купуваш, и онова, което е струвало 2000 лв., изведнъж става 15 000 лв. На какво пък основание един гражданин заради това, че е бил подкрепен от държавата, като му е реставриран домът, изведнъж ще стане, така да се каже, собственик на дарени средства?

С това искам да кажа, без да съм специалист — моля, извинете ме, — че тая сложна материя, засягаща важни страни от правата и задълженията на гражданите, не може да се разреши според мен със забележката: „Вписва се ипотека.“ Не може! Това е закон, който не може да противоречи преди всичко, струва ми се, на други закони. Гражданите трябва да бъдат равноправни по отношение на законите.

Или да взема за пример още един случай, като заедно с това правя и мои предложения. В чл. 5 е казано: Комитетът за изкуство и култура осъществява тази дейност — т. е. дейността си за грижите за паметниците в цялата тяхна съвкупност — чрез Националния институт за културните паметници. Какво значи това, другарки и другари?

В България паметниците бяха наистина запуснат проблем. Създаден беше към комитета Институт за паметниците на културата, който извърши с малко хора, с малко средства един просто повдиг — да спаси разрушения, да сложи ред. И даже тоя закон, който излиза, е, така да се каже, плод и на неговата дейност — да му развърже малко повече ръцете. Това беше прогресивно, другари, допреди няколко години. Сега с развитието на нашите окръзи, с повдигането на нашата култура, с развитието на редица институти — архитектурни, музейни и други в нашите окръзи — положението се промени. Комитетът не може вече като охтопод — 40 и толкова хиляди паметници, т. е. чрез софийското си учреждение, да обхване цялата тая огромна материя. И тук има редица членове от тоя закон, в които пише: разрешение — чрез института, за да продадеш — чрез института, за да поправиш — питай института. А става дума за цялата страна. Ние още там и на самите дейци на Института по паметниците предложихме: другари, окръжните съвети укрепнаха, излязоха специални законоположения, които им дадоха права да редят своето стопанство, своето хазайство в пълна мощ и с пълна сила; защо да не се предвиди, че Комитетът за изкуство и култура осъществява върховното ръководство не само чрез института, но и чрез окръжните народни съвети? И това да бъде изрично казано.

Който живее в селища със старинни паметници, знае колко противоречия съществуват, колко вързани ръце съществуват благодарение на това, че на окръжните съвети им е отнета възможността да се разпореждат, а, от друга страна, Институтът по паметниците няма достатъчно възможности. Нека да се обявят тези окръжни, така да се каже, институции като филиали на същия този Институт по паметниците на културата. Но в Габровски окръг примерно, който има хиляди паметници, десетки музеи, ще можеш да осъществяваш ръководство само от центъра. Ако пък трябва да го осъществяваш чрез окръжния народен съвет, той няма никаква власт, няма никакви права, с никакви бюджетни въпроси не се разпорежда и пр., и пр.

Заради това моля тези два основни пункта, които се отнасят за собствеността, другарите да ги направят или по-обобщено, по-гъвкаво, за да се дадат права на съот-

ветната институция, на окръжния народен съвет примерно, да разрешава въпросите на място според случая. Не знам как трябва да се редактира, но така, както е редактирано — само ипотека, не е достатъчно.

И също в онази точка, която прочете тук уважаемият наш председател на Бюрото на Народното събрание за промяната на чл. 5 мисля, за ръководството от страна на комитета на проблемите за паметниците на културата — изрично да се подчертае, че то ще се осъществява преди всичко чрез окръжните народни съвети. Това ще бъде и в духа на големите решения в полза на окръжните народни съвети.

Така че, другарки и другари, този закон е много добър, много навременен, остава да се доизпече. Но аз искам да ви предупредя в него има нещо неразрешено, централно неразрешено.

Не е разрешен въпросът за отношенията между Института за паметниците на културата и музеите. Тук, другари, ние обсъждаме законопроект за паметниците на културата, говори се за Института за паметниците на културата, национален институт, а изведнъж се промъкват — музейно дело, музеи, музеите на Българската академия на науките, институтите на Българската академия на науките. Истината е тая, че при комитета има Институт за паметниците на културата, има и някаква музейна корпорация. И двете корпорации не могат да намерят сили в себе си — а още не ги е подушил някой с по-силна ръка, за да ги накара да намерят такива сили, — за да видят къде свършва работата по паметниците на културата и къде почва музейното дело. Имате две институции! Не може ли да има една институция върху паметниците на културата, като бъдат тук и музеите, и реставрацията? Защото в с. Боженци, където аз живея свършва се реставрацията от Института по паметниците на културата и те остават ниции. Село Боженци е ничие, защото с реставрацията институтът си свършва работата. А кой го поема? Кой там ще разрешава въпросите с екскурзоводството, с начина на пропаганда и пр.? Тоя въпрос не е разрешен със законопроекта, а трябва да бъде разрешен, за да се сложи ред в музейното дело и в стопанството на паметниците на културата.

И още едно нещо. Някъде е изчезнала политиката, другари, от самия тоя закон, още в първите негови постановления. Трябва да ви кажа, че нашето музейно дело като могъщо средство за активно патриотично възпитание не е развито, не се развива. Нито има достатъчно семинарни занимания, нито се викат хората, нито им се дават достатъчно средства, за да умеят какво да приказват и как да приказват. Но даже и в закона тук не се почва с това, че

тези паметници са едно от най-важните средства за политическото възпитание, за патриотичното възпитание на нашата младеж, на българския народ.

И не зная дали няма да направя голяма беда, другарю Гановски, такъв съм по рождение малко, ако да речем предложим, поради това, че законопроектът не е минал окончателно през Комисията по културата и изкуството и Законодателната комисия и поради това, че има важни, основни съставки, които трябва да се доразгледат, доизпекат, да бъде отложен за разглеждане сега; или пък, ако специалистите от Законодателната комисия могат междувременно в паузите да доуточнят тези основни законоположения, аз с удоволствие и с радост ще го гласувам, защото казах, че това е изобщо един много полезен закон.

Благодаря за вниманието. (*Ръкопляскания*)

Председател акад. Сава Гановски: Другарки и другари народни представители, повече записани за изказване по този законопроект няма. Желает ли някой да вземе думата?

Другарят Слави Пушкарров има думата.

Слави Пушкарров: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Аз смятах, че ще има повече записали се за изказвания по този законопроект, защото и аз именно като другаря Орлин Василев мисля, че той не е доизпечен.

Главното, на което се набляга в предложението за разглеждане проект, е, че културните паметници, където и да се намират те, могат и трябва да служат за патриотичното възпитание на народа и преди всичко на младежта. Въпросът за патриотичното възпитание на народа наистина е от първостепенно значение. По него има вече не един партийен документ. По него се изказаха по различни поводи партийни и държавни ръководители. В процеса на неговото правилно разрешение винаги са играли и ще играят роля и паметниците на културата и особено когато те са събрани на определени места, подредени и достъпни за показ, добре запазени. А нашата страна, земята на нашия народ е богата с такива паметници. Живелите тук преди нас са оставили богати материални следи, като се започне от праисторическите селища и тракийските могили, та се стигне до възхитителните архитектурни ансамбли от нашието Възраждане; като се започне от каменните оръдия на човешкия труд и се стигне до чудните ръкописи и миниатюри.

Богата е нашата земя и с местности, свързани с най-новата наша история, история на борбите на народа ни

за свобода, за независимост, за по-добър човешки живот. Говорят и много векове още ще говорят с пълен глас пред поколенията, както кремъкните пушки на хайдутите, така и землянките на славните наши борци против фашизма и капитализма. Пътеките на чавдарци и антонивановци, маркирани с не един гроб на геройски загинали народни синове и дъщери, примерно взето, а и на всички наши отряди се утвърдиха и все повече се утвърждават не като пътеки, а като широк друм на човешкото наше съзнание за искрена и чиста любов към родината, към верен патриотизъм, към непреодолим интернационализъм — ценности, за които героично умряха преди нас и за които винаги ще е достойно да се мре!

Всичкото това богатство е неоценимо. То е непресъхъщ извор за възторзи у младото поколение, за патриотично възпитание на младежите и девойките, които сега живеят и ще живеят в условията, създали се като пряка последица от дейността на онези, които са оставили тези паметници.

Това огромно богатство обаче дълго време беше разхищавано и унищожавано, и то не само от неграмотни иманяри и полуграмотни драскачи на собствените си имена, но за голямо съжаление и от претендиращи за значителна културност наши съвременници, износители на старовремски амфори и средновековни икони. И макар досега да имаше не един правителствен документ за опазване и грижливо събиране на богатото наше културно наследство, трябва да признаем, че дори и в случаи само на едно зле прикривано любопитство преднамерено бяха разкопавани и разоравани не една тракийска могила и не едно старо градище. Има такива случаи, когато се разкопава могилата на крайселския хълм, за да се построи точно там резервоарът за водоснабдяване на селото — благородна цел, макар че резервоарът можеше да бъде на друго място.

Предложеният за разглеждане от сегашната сесия на Народното събрание проект за закон за паметниците на културата и музеите е вече сериозен опит да се събере в един документ цялата материя по издирването, събирането, нормирането, реставрирането и опазването както на движимите, така и на недвижимите паметници на културата в нашата страна, независимо къде се намират те и чие притежание са. Целта е — където и да се намират те — да се направят достъпни за всички, да се превърнат от паметници на миналото в основи на бъдещето; от един окаменял спомен за минали борби, трагедии и радости — в подтик за нови борби, за победи и щастие; от мъртви следи на отдавна отминал живот — в жив извор на сили за сегашното изграждане на новия живот.

Като член на Комисията по културата и изкуството при Народното събрание мога да ви уверя, че проектът премина през дълги и тежки родилни мъки. И въпреки това, както се изказаха и другарите преди мен — надявам се, че ще се съгласите с тях — все още не е нито пълен, нито съвършен. Ако по глава първа — така както е предложена и допълнена с предложенията на Законодателната комисия и Комисията по културата и изкуството, спорове може и да няма и никой не говори по нея, то по глава втора спорове има. Въпреки многото предложения по законопроекта в комисията той не можа да стане пълен. Това се признава и в мотивите към проекта, а както чухте, и председателят на Комитета за изкуство и култура прави сега и ново предложение за изменения в самия проект. Освен това в мотивите се предвижда да се издадат и отделни нормативни актове, които да допълнят закона за в бъдеще. И не само в мотивите, а такива нормативни актове се предвиждат и към членове 3, 4, 5, 10, 13, 14, 24, 25 и 32 — от всичко 38 члена. Тук има какво да кажат не само специалистите по паметниците на културата, но и много други наши хора, които се занимават и специално със събирането на колекции на определени предмети, които имат характер на паметници на културата.

Напоследък нашата ежедневна преса (вестник Земеделско знаме — брой 75 от 30 март т. г.) не съвсем случайно се занима с въпроса за колекционерството като любимо занимание или като хоби, както сега обичат да се изразяват, на доста и не безизвестни млади и не съвсем млади хора. В часовете на своето разтоварване от ежедневните грижи — цитирам от вестника — занимаващи се с любимите си колекции, те могат да станат и често стават откриватели на такива материали, които могат да бъдат безспорни паметници на културата, но които не са нормирани предварително и не можеха да бъдат нормирани предварително в текстовете на закона. И ако поради сложността и многообхватността на материята такива предложения, каквито се направиха, не биха могли да бъдат използвани още сега за допълване на празнотите в проекта, то те неминуемо ще послужат при издаването в бъдеще по различни поводи на отделни нормативни актове, предвидени и в мотивите към проекта, и в отделните негови членове.

Законодателната комисия и Комисията по културата и изкуството правят няколко сполучливи предложения, които са раздадени на народните представители заедно с проекта, които бяха прочетени тук. Без да ги повтарям, заявявам, че съм съгласен с тях освен само с един случай, за който ще се мотивирам след малко.

Аз правя и нови предложения за промяна в текстовете на някои членове от проекта.

На първо място ме очудва, че с алинея втора на чл. 12 се предлага едногодишен срок за деклариране от „учрежденията, предприятията и организациите на притежаваните от тях отделни музейни предмети или колекции“. Ако веднага се прехвърлим към алинея първа на чл. 14, ще видим, че отделните лица, които в много случаи могат да нямат абсолютно никакво понятие от „паметник на културата“ или „музеен предмет“, се задължават, дори когато сега открият или намерят такива, да съобщят за това в тридневен срок. Защо тогава на ръководителите на споменатите учреждения и организации, които имат такива предмети именно като предмети на културата и музейни ценности, е необходима цяла една година, за да ги декларират? През това време, според мен, те могат да забравят, че е излязъл такъв закон!

Намирам предложението едногодишен срок за неоправдано дълъг и предлагам той да бъде намален на един месец.

Понеже в съображенията си за направеното предложение се спирам на алинея първа от чл. 14, веднага правя предложение тридневният срок да бъде заменен с десетдневен. Съображенията ми са, че такива предмети могат да бъдат открити или намерени, както вече казах, и от хора, които поради ниска култура нямат представа за стойността на намереното или откритото. Но един десетдневен срок ще е достатъчен, като влизат в контакт с други хора, на които ще разкажат за откритието си, говоря за хора, които нямат представа за откритото, а и за ония, които имат представа и биха го укрили, да бъдат посъветвани къде трябва да съобщят и къде да го дадат.

Разбира се, може да се направи възражение за наличието на недобросъвестност у някои откриватели.

Но, другарки и другари народни представители, недобросъвестността няма да спази нито тридневен, нито десетдневен, нито дори едногодишен срок. Недобросъвестните дори отиват и крадат такива предмети и вършат с тях недобросъвестна търговия. Недобросъвестността може да бъде и е предмет на други текстове в разглеждания, а и в други, отдавна влезли в сила закони.

Предлагам думите „и са ги предали на музея“ от втория ред на алинея втора от чл. 14 да се заличат.

Откритите и намерени ценни паметници на културата по смисъла на целия предлаган закон са държавна собственост и следователно, който ги е открил или намерил, след като добросъвестно е съобщил за това, е длъжен и

ще ги даде. Дори укритите по алинея трета на същия член се „изземват в полза на държавата“.

В новото предложение на председателя на Комитета за изкуство и култура думите „и са ги“ в ал. II стават „или са ги“. В комисните ще трябва да се обсъди дали да се премахнат или да останат.

Член 18 с първата си алинея предвижда, когато при извършване на строителни, благоустройствени или селскостопански работи се открият находки, които „имат признаци на паметници на културата“, работите да бъдат спрени, а „Органите по издирване, изучаване и опазване на паметниците на културата“ според алинея втора на същия член да решат в едномесечен срок дали откритите находки са паметници на културата.

Струва ми се, че и тук, както и във вече казаните членове по-горе, на неспециалистите — строителите, изкопчиите, трактористите — се нарежда от проекта веднага да разберат дали находките имат признаци на паметници на културата, а на специалистите се дава цял месец срок, за да разберат дали това е вярно. Неправилно ще бъде да даваме с такива дълги срокове храна на бюрокрацията, още повече че тя ще струва твърде скъпо — спирането на определен строеж или селскостопанска работа за цял месец! Та един месец е достатъчен да се провали всяка селскостопанска работа. Предлагам този срок да се намали на една седмица, като по-дълго спиране на работите се допуска само при случаи, когато се налагат, поради характера на находката, допълнителни разходи и издирвания, което всъщност влиза в предвидените по същата алинея „мерки за запазване на откритието“. Така че по-дългият срок е необходим само тогава, когато се види, че има признаци на паметник на културата и трябва да бъде проучен.

В чл. 25 — така както е предложен — има неяснота по отношение на освобождаването от данъци. Поради това предлагам текстът на този член да бъде прередактиран така:

„Недвижимите паметници на културата се освобождават от действието на Закона за наемите и не се облагат с данък сгради. Помещения в тях могат да се дават под наем по ред и условия, определени от Комитета за изкуство и култура.“

Предлаганото разместване в текста според мен има само редакционен характер.

Законодателната комисия и Комисията по културата и изкуството предлагат в алинея втора на чл. 26 да се добави следното ново изречение:

„За разликата между стойността на копие и стойността на оригинала се заплаща обезщетение на музея или музейната сбирка, откъдето оригиналът се изземва, по

реда, определен от председателя на Комитета за изкуство и култура.“

Не споделям това предложение на комисииите, макар да съм член на Комисията по културата и изкуството, защото няма и не може да има никакво правило за определяне разликата между стойността, да кажем, на един оригинален рабушов календар и някакво негово копие. Но ако приемем, а то си е и така, че една дрянова тояга с рески по нея, останала ни в наследство отпреди век, век и половина, два века, е неповторима и нейното копие, дори и по-изящно изработено, е без никаква стойност в сравнение с оригинала, та какво можем да кажем за някакво копие на една средновековна икона или да речем на Панагюрското златно съкровище? Исторически ценните предмети на човешката култура не могат да се привеждат, светостатство ще бъде да се привеждат в стойности, измервани с количества съвременни пари.

Поради това предлагам допълнението към алинея втора на чл. 26, предложено от комисииите, да не бъде прието. Даже нещо повече — оставянето на копие от иззети оригинали да не бъде абсолютно задължително, а да се прави само при отделни случаи, когато това е целесъобразно и се налага — по преценка на Комитета за изкуство и култура.

Ето защо предлагам в алинея втора на чл. 26, на третия ред след думата „задължен“ да се постави запетая и да се впишат думите „когато това е необходимо“.

И накрая, другарки и другари народни представители, предлагам алинея трета към чл. 37 да се заличи. Съображенията ми са следните: алинея трета на чл. 14 изрично разпорежда — „укритите паметници на културата се изземват в полза на държавата“. Необяснимо е тогава защо в алинея трета на чл. 37, който е от главата за наказателни разпоредби, се казва условно: „С наказателните постановления може да се постанови изземване на намерените и укритите паметници на културата.“... Това означава, че може и да не се постанови такова изземване, което по смисъла на целия закон е недопустимо.

Що се отнася до „инструментите, свързани с нарушението“, споменати в тази алинея, това са обикновено една иманярска кирка и една лопата, изземването на които или пък неизземването им е без абсолютно никакво значение.

Другарки и другари народни представители! Това са моите предложения за внасяне поправки в текстовете на отделните членове на сложения за разглеждане и одобрение проект за закон за паметниците на културата и музеите. Сам, както подчертах в началото, разбирам сложността на материята, която проектът обхваща. Поради то-

ва заявявам, че дори и да не бъдат приети предложените от мен поправки, аз ще гласувам за проекта заедно с направените от Законодателната комисия и Комисията по културата и изкуството поправки с пълното съзнание, че този закон ще допринесе извънредно много за издирването, събирането и запазването на паметниците на културата у нас. А когато при неговото приложение се натрупат достатъчно допълнителни, предвидени в самия проект нормативни актове, Народното събрание ще може да пристъпи към неговото изменение, допълнение и усъвършенствуване вече въз основа на натрупания опит. (*Ръкопляскания*)

Председател акад. Сава Гановски: Другарки и другари народни представители! Повече записали се другари за изказване по законопроекта няма. Този законопроект беше дълго време подработван, но има известни моменти, които трябва да бъдат уточнени. Всеки случай неправилно е разбирането на някои, че законопроектът не е минал през комисиите, които трябваше да го разгледат — Законодателната комисия и Комисията по културата и изкуството. Този законопроект е обсъждан там.

Поради направените тук немалко предложения смятам, че ще бъде целесъобразно тези две комисии — Законодателната комисия и Комисията по културата и изкуството — да се съберат отново, за да ги разгледат, ръководейки се от интересите на нашата страна като социалистическа, с перспективи да бъде комунистическа.

Има ли други предложения? — Няма. Моля другарите, които са съгласни с така направеното предложение, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Пристъпваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за застраховане на имущества.

(*Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — вж. приложение № 3, I.*)

Доклад по законопроекта ще направи вносителят му министърът на финансите Димитър Попов, който има думата.

Министър Димитър Попов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Министерският съвет внася за разглеждане и утвърждаване от Народното събрание законопроект за допълнение на Закона за застраховане на имущества, мотивите за който се изложени към проекта.

Както е известно, Държавният застрахователен институт е учреден през 1946 г.

През изминалите 22 години от създаването му той се изгради като стройна единна организация от нов социалистически тип, включена във финансовата система, която ежегодно изпълнява и преизпълнява застрахователните си планове, по-пълно и успешно оказва всеотдайна и навременна застрахователна закрила на имуществата на трудово-кооперативните земеделски стопанства, кооперациите, населението, а от 1. I. 1969 г. следва да осъществява застрахователна закрила върху имуществата на държавните предприятия и организации на стопанска сметка и самоиздръжка.

Ежегодно Държавният застрахователен институт оказва застрахователна закрила по реда на доброволното и задължително застраховане на всички имуществата на трудово-кооперативните земеделски стопанства, а така също и върху имуществата на около 3000 кооперации и обществени организации и на повече от 1 800 000 домакинства на трудещите се. Само през 1968 г. под обсега на задължителната и доброволна застраховка са се намирали кръгло 35 млн. дка земеделски култури, 7 млн. и 700 хил. главни домашни животни, над 3 млн. жилищни стопански и други постройки, над 690 000 кошера с пчели, близо 354 000 броя леки коли, камиони, мотоциклети и едри селскостопански машини.

Общата застрахователна стойност на това огромно имущество на социалистическото общество възлиза на около 8 млрд. лв. и заедно с имуществата на държавните предприятия ще надхвърли 20 млрд. лева.

Досега Държавният застрахователен институт е оказвал съществена материална помощ на трудово-кооперативните земеделски стопанства. Само за земеделските култури за времето от 1953 г. до 1968 г. са изплатени 434 млн. лв. срещу събрани от трудово-кооперативните земеделски стопанства 351 млн. лв.

Създадената стройна организация на Държавния застрахователен институт даде нов силен тласък в развитието и на личното застраховане. През 1946 г. броят на застраховките Живот беше 210 000, а през 1968 г. достигна 979 000, или увеличение повече от 4 пъти.

По реда на личното застраховане се набират значителни средства като спестявания на гражданите, които средства представляват важен ресурс за дългосрочно кредитиране на социалистическото ни строителство. Премийният резерв по тези застраховки от 10 650 000 лв. през 1946 г. нарасна на 169 000 000 лв. в края на 1968 г.

При новата система на ръководство на народното стопанство застрахователното дело трябва да осигури пълна застрахователна закрила върху имуществата на държавни-

те предприятия при настъпване на стихийни бедствия и нещастни случаи, с което ще се съдействува за осигуряване непрекъснатостта на производствения процес.

Предлаганият законопроект за допълнение на Закона за застраховане на имущества напълно съответствува на духа на решенията на Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия и основните насоки за по-нататъшното развитие на системата на управление на нашето общество.

Възложената нова дейност на Държавния застрахователен институт изисква решително усъвършенстване на планирането при застраховането, като се изгради на научна основа, в каквато насока се вземат необходимите мерки.

За да се осигури ефективно изпълнение на застрахователния план, който ще надхвърли 150 млн. лв. годишни вноски, същият се изгражда на базата на гъвкави застрахователни тарифи, в които се отразява специфичността на отделните видове производства по отношение опасността от настъпване на природни бедствия и нещастни случаи.

Другарки и другари народни представители! Настъпили те изменения в дейността на Държавния застрахователен институт относно задължителното застраховане на имущества на държавните предприятия не са отразени в сега действащия Закон за застраховане на имущества.

В предлагания законопроект за допълнение са отразени основните положения, залегнали в постановлението, отнасящи се до държавните предприятия, а по отношение имущества на трудово-кооперативните земеделски стопанства, кооперациите и населението застраховането ще се извършва по основните положения на сега действащия Закон за застраховане на имущества.

Включени са за държавните предприятия нови рискове: наводнение, проливен дъжд и щетите, настъпили при авария с товарните и разтоварни машини, както и при транспортирането на стоково-материалните ценности с моторни транспортни средства. Също така включен е нов риск за животните на държавните предприятия, убити поради загубване на разплодни и млечнопродуктивни качества; за ориенталския тютюн — рискът „качество на продукцията вследствие градушка и буря“.

От досегашния Закон за застраховане на имущества отпадат членове 18 и 19 относно облекченията, които се правеха на трудово-кооперативните земеделски стопанства и кооперациите за добре организирана противопожарна защита и за племенните животни. Вместо това създава се нов член 19, който предвижда от всички събрани вноски по задължителното и доброволно застраховане да се заделят до 5% за фонд Предпазни мероприятия. По този фонд ще се

отчислят значително по-много средства (3—4 пъти повече), отколкото възлизаха средствата за някои облекчения, предвидени в действащия закон. Средствата на фонд Предпазни мероприятия ще се разходват за подпомагане главно на строителство и основен ремонт на ветеринарни лечебници и амбулатории, противопожарни депа и обзавеждане на същите, за агротехнически мероприятия в борба с болестите и неприятелите на селскостопанските култури, за борба с пожарите и подсигуряване безопасността при транспорта и уличното движение; за финансиране на допълнителни мероприятия във връзка с появили се внезапно заразни болести по животните, пчелите, земеделските култури и др.

Предвид гореизложеното моля, другарки и другари народни представители, ако одобрите, да гласувате предложениия законопроект за допълнение на Закона за застраховане на имущества. (*Ръкопляскания*)

Председател акад. Сава Гановски: Има думата докладчикът на комисните др. Асен Цукев, за да прочете предложението им.

Докладчик Асен Цукев: (*Чете предложението на комисите — вж. приложение № 3, II*)

Председател акад. Сава Гановски: За изказване по законопроекта давам думата на акад. Любен Василев.

Акад. Любен Василев: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Законопроектът за изменение и допълнение на Закона за застраховане на имущества, който Министерският съвет е внесъл за разглеждане на настоящата сесия на Народното събрание, има съществено значение не само за специалната си област, областта на застрахователните имуществени отношения. Този законопроект има и друго, значително по-общо и принципно значение при комплексното правно регулиране на усъвършенствувания икономически механизъм на новата система на ръководство на народното стопанство, ядрото на системата на обществено управление в нашата страна. Този законопроект осигурява функционирането на една от съставните части на икономическия механизъм и взаимодействието между вече създадените правни уредби на други негови съставни части. Както ще имам възможност да посоча това след малко, новият законопроект ще постави в действие такъв елемент от механизма на новата система, който, макар и да бе принципно предвиден по-рано, не функционираше на дело до 1. I. 1969 г. Основните нововъведения, които законопроектът внася в регулирането на задължителното и договорното

застраховане, ще съдействуват за укрепването и пълноценното използване на стопанската сметка и самониздръжката при държавните предприятия и държавните стопански объединения, както и при други държавни стопански организации, ще разширят и направят по-ефикасна закрилата на държавната социалистическа собственост и на правата на оперативното управление, които държавните организации притежават върху основните си и оборотни средства в натура.

Възмездната застраховка на производствените фондове на държавните предприятия и други държавни стопански организации ще влезе в действие сега с ефект от 1. I. 1969 г., когато новата система на стопанско ръководство, разработена съобразно с принципите, разкрити и обосновани от другаря Тодор Живков още през 1963 г., се разпростира върху всички предприятия и стопански организации в страната.

Още при началното експериментално приложение на новата система временните правилници и наредби предвидиха принципа на възмездното застраховане на производствените фондове и при държавните предприятия. Поради това сумите, които следваше да се изплащат като обезщетение за разрушени или повредени основни средства на държавните предприятия, обхванати от частичното експериментално действие на новата система, трябваше да се отнасят изцяло, според обекта на застраховката, или към фонд Развитие и техническо усъвършенстване, или към фонд Социално-битови и културни мероприятия. Този принцип бе включен и в новата правна уредба на фондовете на държавните предприятия и объединения, утвърдена заедно с другите нови нормативни документи с 50. постановление на Министерския съвет от ноември 1968 г.

Досега обаче ръководители на предприятията и други някои специалисти по застрахователно дело бяха така свикнали с изключването на основните и оборотни средства на държавните предприятия от обсега на задължителните и договорни застраховки, че проявяваха склонност да виждат в тия застраховки и в премияте, които се плащат по тях, нещо като допълнителен данък. С основание изтъква другарят министър на финансите Димитър Попов в мотивите към днешния законопроект, че причините за това отношение към общественно-икономическата полезност и необходимост на имуществените застраховки на държавната собственост са свързани с вкоренилата се практика разрушенията и повредите на производствените фондове на държавните предприятия, дължащи се на рискови събития, да се възстановят главно със средства от държавния бюджет. На това неоправдано състояние на нещата сега се слага край. В доклада си пред Юлския пленум другарят Тодор

Живков, като разглежда необходимостта от внедряване на действителна самоиздръжка в стопанските организации, подчерта с голяма убедителност, че принципът на тази действителна самоиздръжка се е прилагал само в трудово-кооперативните земеделски стопанства и че трябва да се отиде докрай в това отношение и при държавните предприятия. Досега имуществените застраховки на производствените фондове и на реколтата се прилагаха при трудово-кооперативните земеделски стопанства и други кооперативни организации, но не и при държавните организации. Новият проект разширява приложното поле на възмездната застрахователна защита и по отношение на държавните стопански организации, като в някои отношения дори я прави по-интензивна в сравнение със същата застраховка на имуществата на кооперативните организации.

Другарки и другари народни представители! Изпитано ленинско положение, от което се ръководи нашата партия при ръководството на законодателната дейност, е, че при изработването и обсъждането на законопроекта основно значение имат два въпроса — какви резултати искаме да постигнем и дали новите разпоредби са годни да изиграят ролята на способи и инструменти за действително осъществяване на тия резултати.

Досега, или по-точно до 1 януари 1969 г., при настъпването на рискови събития, които водят до унищожаване или повреждане на производствени фондове на държавни организации, без да имат за това вина трудовите колективи при засегнатата организация, предприятията и обединенията трябваше да използват ресурси на държавния бюджет и суми от своите фондове и евентуално помощи или заеми от фондовете на обединенията в полза на засегнатите техни предприятия. В тия фондове обаче нямаше постъпления от застрахователни обезщетения. Поради това вместо за усъвършенствуване и повишаване на ефективността на производствения апарат на държавните предприятия, части от натрупванията в тия фондове на засегнатите предприятия и обединения отиваха само за възстановяване на състоянието отпреди рисковите събития, нещо, което накарняваше интересите на трудовите колективи и ангажирваше суми по държавния бюджет, които можеха да се използват за нови капитални вложения.

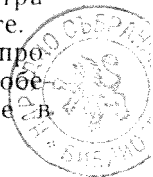
Основният принцип на новия законопроект — застрахователната защита на производствените фондове на държавните стопански организации срещу премии или вноски, които те ще плащат на Държавния застрахователен институт, представлява голяма стъпка напред по пътя на пълноценното използване на социалистическия застрахователен фонд в нашата страна, набран от вноски на ползува-

телите от тази закрила. С това се преодолява изцяло теорията „за двата джоба“ при управлението и стопанисването на държавната собственост, укрепва се и се разширява принципът на пълната и реална стопанска сметка и самоиздръжка както при държавните предприятия, така и при самия Държавен застрахователен институт. Ръководителите на държавните предприятия и обединения трябва да се проникнат от съзнанието, че застраховането на производствените фондове, задължителното и доброволното договорно застраховане не е бreme за тях и за трудовите колективи, а истинска защита преди всичко на техните интереси, както и на обществените интереси.

Както е известно, национализацията на българските и чуждестранните застрахователни дружества, която народната власт извърши със Закона за Държавния застрахователен институт през юли 1946 г., е една от първите големи национализации в процеса на социалистическото переустройство на нашето народно стопанство, при премахване на една от важните позиции на българския и чуждестранния финансов капитал. Тази голяма отраслова национализация, съчетана с включването на кооперативните, взаимозастрахователните сдружения в единната система на държавния социалистически застрахователен монопол, в пълно съответствие с учението на Ленин за този монопол и с принципите на съветското застрахователно право, доведе до изключително благотворни резултати. За жалост те не са съвсем добре познати на широката общественост в нашата страна. Заслужава да се изтъкне например, че общата сума на покритите от имуществената застраховка рискове достигна през 1968 г. повече от 8 млрд. лв., както преди малко изтъкна другарят министър на финансите, а в областта на селското стопанство сумата на събраните премии е нормално по-малка от сумата на обезщетенията, които Държавният застрахователен институт изплаща на трудово-кооперативните земеделски стопанства.

Универсализирането и поевтиняването на застрахователната защита, една от най-важните последици на национализацията на застрахователното дело и на въвеждането на социалистическия държавен монопол на застраховането, увеличи финансовите ресурси на плановото разширено възпроизводство в нашата страна. Този монопол се отрази особено благотворно върху развитието и укрепването на кооперативния строй на село и на другите видове кооперативни организации. Ефикасно бе защитена чрез механизма на застраховането и личната жилищна собственост на гражданите.

Разширяването на имуществените застраховки към производствените фондове на държавните предприятия и обединения, което се предлага сега с новия законопроект, е в

пълно съответствие с принципите, които Маркс разви в Капитала и в Критика на Готската програма, относно обективната необходимост от централизиран паричен застрахователен фонд за защита срещу разрушения и други щети от рискови събития при социализма, като застрахователните вноски се отделят от brutния продукт или доход, преди отреждането на сумите за доход на трудещите се. Заслужава да се изтъкне, че Маркс изобщо не изключва от социалистическия застрахователен фонд държавната собственост и държавните предприятия в набирането и в изразходването на този фонд.

Основното нововъведение на сегашния законопроект — разпростиране на застрахователната защита и към производствените фондове на държавните предприятия и обединения — е в пълно съответствие с това дълбоко вярно, научно предвиждане на основоположника на научния комунизъм, както и с развитите от Ленин и продължителите на неговото дело принципи на стопанската сметка и самоиздръжката при държавните предприятия и социалистическите тръстове. Ленин специално подчертаваше, че вече създадените предприятия не следва да получават суми от държавния бюджет. Партийните и правнонормативни документи по новата система в пълно съответствие с разработките, които даде другарят Тодор Живков относно нейната същина и нейния механизъм, представляват доразвитие и творческо прилагане на учението на класиците на марксизма-ленинизма в тази изключително важна област на теорията и практиката на социалистическия застрахователен фонд и на разширяването на застрахователната закрила спрямо държавните стопански организации.

Другарки и другари народни представители! Универсализацията и пълнотата на застрахователната защита, която ще се постигне у нас благодарение на закона, който ние обсъждаме сега, позволява да се намалят, както изтъква това другарят министър на финансите в мотивите на законопроекта, застрахователните премии с около 40% в сравнение с тарифните размери, които се прилагаха през 1954 г. Новата тарифа е вече обнародвана в Държавен вестник заедно с 22. постановление на Министерския съвет от май 1968 г. За да се види колко ниски са новите тарифни размери на застрахователните вноски, аз бих искал само да посоча, че те варират според категорията на рисковете от 0,15 до 0,65 лв. на 100 лева застрахователна стойност. Това може да си позволи само един социалистически законодател и само един социалистически държавен монопол на застрахователното дело, което не си поставя задача чрез застраховането да ограбва другите и да натрупва монополни печалби.

Другарки и другари народни представители! Предложенията по законопроекта, които изработи Законодателната комисия заедно с другите компетентни комисии, вървят по общата линия на новите разпоредби и съответствуват на целите, които той иска да постигне. Тези предложения ще повишат общественно-икономическата ефективност на имущественото застраховане в мащаба на цялото народно стопанство. Аз бих искал да се спра само на едно от тях предложения. Както може да се види от текста на внесенния законопроект, § 7, основните средства на държавните предприятия се застраховат задължително по тяхната остатъчна стойност, т. е. след приспадане на последователните амортизации от величината на тяхната първоначална набавна стойност. Комисиите предлагат за разликата между сегашната остатъчна стойност на основните средства до възстановителната или новонабавна стойност предприятията и Държавният застрахователен институт да могат да сключват допълнителни договорни застраховки срещу съответна допълнителна премия. Аз бих искал да подчертая във връзка с това, че още нашият граждански Закон за задълженията и договорите, който влезе в сила на 1 януари 1951 г., предвиди в чл. 339, ал. II възможността социалистическите организации, не и частните юридически лица, не и гражданските да сключват с Държавния застрахователен институт застраховки на основните си средства по възстановителна стойност. Този текст тогава не намери особено приложение. Дължа да подчертая, че предлаганото допълнение в § 7 не е свързано с никакви опасности нито за народното стопанство, нито за Държавния застрахователен институт.

Няма да настъпи и никакво дублиране на застраховката по възстановителна или набавна стойност и амортизационните отчисления, тъй като амортизационните отчисления се заделят и акумулират с оглед на нормалното текущо износване на основните средства и постепенното прехвърляне на част от тяхната стойност в стойността на продукцията или на услугите, които предприятията извършват, докато допълнителните вноски за разликата между остатъчна и възстановителна или новонабавна стойност се плащат с оглед на защита при настъпване на рискови събития.

Преди да завърша, аз бих искал да изтъкна, че макар Законът за застраховане на имущества и новите разпоредби, които ще го допълнят, да се отнасят главно до задължителните застраховки на нормативно определени видове имущества срещу нормативно определени рискове, те не изключват и доброволните договорни застраховки.

Доброволните договорни застраховки могат да се съчетаят със задължителните застраховки в няколко насоки: да

се покрийт по договорен ред разликите между т. нар. окладно застраховане, т. е. застраховането по нормативно определена част от стойността и действителната стойност на обектите; с доброволна договорна застраховка могат да се покрийт и други рискове в повече от тях, които законът предвижда.

Както вече отбелязах това, доброволното договорно застраховане може да се използва и за разликата между остатъчната стойност и възстановителната или набавна стойност на застрахованите основни средства на държавните предприятия. Широката възможност за съчетание на задължително и договорно застраховане прави цялата система на застрахователна защита на имуществата на предприятията, кооперациите и гражданите по-гъвкава и по-ефикасна и по-бързо приспособима към развитието на икономическите отношения.

Законопроектът, който ние обсъждаме сега, общо взето, правилно съчетава законовото регулиране с регулирането с помощта на подзаконни нормативни актове. Тези подзаконни актове ще трябва обаче особено грижливо да се преработят или да се изработят нови, доколкото това е необходимо.

Бих искал да дам само два примера в тази насока. Първият се отнася до застраховането на корабите, самолетите и товарите в морския и въздушния транспорт, който придоби големи размери в нашето социалистическо стопанство. Нистина новият чл. 1, който се създава с § 1, предвижда задължителна застраховка на всички основни средства на държавните предприятия, а корабите и самолетите представляват основни средства за нашите предприятия в областта на морския и въздушния транспорт, но § 2, който дава нова редакция на чл. 5 от закона, говори за застрахователната защита на моторни транспортни средства и едри селскостопански машини. А понятието за моторни транспортни средства има точно определено съдържание както по този закон, така и по Закона за автомобилния транспорт. То не обхваща корабите и самолетите на гражданската авиация. За да се избегне всяка неяснота, нецелесъобразно би било с подзаконните актове по приложението за закона, който ние разглеждаме, да се изясни, че корабите, самолетите и товарите в морския и въздушния транспорт остават при режим на договорно застраховане толкова повече, че специално в областта на морския транспорт застраховките по необходимост следва да се регулират в бъдещия наш морски кодекс, който сега се изработва. Във връзка с това искам да добавя, че в областта на морския и въздушния транспорт огромна роля при застраховката на корабите и самолетите, а и на

товарите играе презастраховането. А презастраховането по-трудно функционира при задължителните застраховки на обектите.

Другият пример засяга източниците, от които предприятия и кооперативните организации ще плащат застрахователните вноски. Член 5 от 22. постановление на Министерския съвет от 1968 г. предвижда, че средствата за тия вноски ще се вземат от фонд Развитие и техническо усъвършенстване или от фонд Социално-битови и културни мероприятия съобразно характера на застрахованото имущество. Новият закон обаче разширява видовете застраховки, а заедно с неизменната част от досегашния закон предвижда и застраховки на имущества, които не спадат към основните производствени и непроизводствени средства на държавните предприятия. Поради това би било нецелесъобразно премията по застраховка на земеделски култури, от които се чака доход и разпределение на доход, премията за застраховка на оборотни средства в натура и премията по застраховка срещу рискове на гражданска отговорност спрямо трети лица да се вземат от тия два фонда. Ето защо целесъобразно е при подзаконните нормативни актове за прилагане на закона да се предвиди възможност да се изплащат премии от ресурси, които не спадат към фонд Развитие и техническо усъвършенстване или към фонд Социално-битови и културни мероприятия.

Другарки и другари народни представители! По силата на съображенията, които си позволих да развия пред вас, аз ви моля, да гласувате за законопроекта заедно с предложенията на Законодателната комисия и на другите компетентни комисии. *(Ръкопляскания)*

Председател акад. Сава Гановски: Други записали се народни представители да се изкажат по законопроекта няма. Бюрото предлага десет минути почивка. Има ли друго мнение? — Няма. Които са съгласни, моля да гласуват. Приема се.

Давам десет минути почивка.

(След почивката)

Председателстващ Екатерина Аврамова: *(Звъни)* Продължаваме заседанието с разглеждане на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за застраховане на имущества.

Други да желаят да се изкажат по законопроекта? — Няма.

Пристъпваме към гласуване на законопроекта.

Министърът на финансите е съобщил, че е съгласен с бележките и предложенията на комисииите.

Бюрото предлага законопроектът да бъде гласуван изцяло. Има ли друго предложение? — Няма.

Който е съгласен, моля да гласува. Мнозинство, приема се.

Моля докладчикът др. Цукев да чете законопроекта заедно с поправките, предложени от комисииите.

Докладчик Асен Цукев: *(Чете заглавието на законопроекта)*

Председателствуващ Екатерина Аврамова: Който е съгласен със заглавието на законопроекта, моля да гласува. Мнозинство, приема се.

Докладчик Асен Цукев: *(Чете § 1—16)*

Председателствуващ Екатерина Аврамова: Народните представители, които са съгласни с текста на законопроекта, така както беше прочетен от докладчика, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

(Виж окончателния текст на закона — приложение № 3, III)

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта на водите.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — вж. приложение № 4, I)

Поради подробните мотиви заместник-председателят на Министерския съвет др. Петър Танчев заяви в Бюрото, че се отказва от доклад.

Моля докладчикът на комисииите — народният представител Кънчо Милтиядев, да прочете предложението на комисииите.

Докладчик Кънчо Милтиядев: *(Чете предложението на комисииите — вж. приложение № 4, II)*

Председателствуващ Екатерина Аврамова: Пристъпваме към обсъждане на законопроекта.

Има думата народният представител Аврам Аврамов.

Аврам Аврамов: (От трибуната) Законопроектът за водите разглежда една важна за нашия стопански живот и бита на населението област.

С рязкото подобряване условията за живот на населението в страната и увеличаването на индустрията водата стана и ще продължава да става все по-голяма ценност, понеже в нашата страна е недостатъчна, а нуждите за вода с различни качества постоянно нарастват.

Само за водоснабдяването на градовете в Старозагорски окръг с питейни води сега се ползват 855 л/сек, докато това водно количество през 1980 г. трябва да бъде 2520 л/сек, а през 2000 година — 3274 л/сек.

За нуждите на индустрията за 1970 г. ще са необходими 164 000 000 м³, а за 1975 г. — 249 000 000 м³.

Сега през поливните сезони за напояване на различните видове земеделски култури в окръга се ползват 262 000 000 м³ вода, през 1980 г. ще са необходими към 392 000 000 м³ и в 2000 година 550 000 000 м³, като се поливат респективно 750 000 дка, 1 200 000 дка и 4 000 000 дка.

Като имаме предвид гореказаното нарастване на необходимите водни количества в нашия окръг, което нарастване се различава от това на останалите окръзи в страната, и това, че досега ние нямаме единен закон, който да определя начина на ползуването на всички води в страната, намирам за целесъобразно и своевременно изработването и приемането на законопроекта за водите.

Необходимостта от този закон, който ще стане и основен закон по водоползуването, се налага и по друга една причина.

С големия скок, който направи нашата индустрия, при което се изградиха много предприятия, стана и замърсяването на нашите реки и други водни басейни.

Голяма част от нашите реки не са годни за целите на водоснабдяването, индустрията и напояването само заради това, че някои големи или малки предприятия силно ги замърсява с отпадъчните си води.

В нашия окръг се замърсява реките Бедечка и Съзлийска от водите на Баритна мина, АТЗ — Стара Загора, и ТЕЦ Марица-изток I, които замърсяват и водите на р. Марица.

С тия замърсени води не може да се поливат културите и те се отразяват зле върху съоръженията на ТЕЦ I на комплекса Марица-изток и другите помпени станции.

За риборазвъждане в тях въобще не може да се мисли, понеже всякакъв живот във водите е невъзможен.

Постановките в глава IV на законопроекта — Опазване на водите — са много целесъобразни, но за това трябва да се отделят и необходимите средства за изграждане на пречиствателни съоръжения.

По законопроекта предлагам да се направят следните поправки, които ще допринесат за изясняване на някои положения по него:

По чл. 7, ал. I. Изречението в края да продължи така: „като водовземаването не пречи на узаконените по-рано водоползвания“. Става дума за частни стопани, които изграждат съоръжения на земите, които ползват. Именно предлагам за тях, когато изграждат свои съоръжения, да имат предвид изградените преди това водни съоръжения.

По чл. 8 ал. II. Предлагам алинея втора на чл. 8 да добие следната редакция: „Разрешителните за водоползване на питейни и битови води независимо от вида на водоизточника се издават от изпълнителните комитети на окръжните народни съвети, на чиято територия се взема водата. При вземане вода от един окръг за нуждите на друг окръг разрешение се взема от Министерството на строежите и архитектурата след съгласуване с окръжния народен съвет, от която територия се взема водата.“

Мотивите за това са следните:

Не е целесъобразно така, както се предлага в законопроекта, за всички водоползвания, които могат да бъдат състоици за годината в даден окръг, да се иска разрешение от Министерството на строежите и архитектурата, което няма физическа възможност за това и не е запознато с действителните нужди и естествените условия в дадения окръг. Окръжният народен съвет е стопанин на окръга и той трябва да разпорежда с природните блага на територията му, както и да ги разпределя между нуждаещите се, разбира се, като се съблюдават изискванията на закона. Ако разрешението за водоползване се дават от Министерството на строежите и архитектурата, ще се наложи да се водят много излишни преписки.

По чл. 14. Предлагам да се прибави нова алинея: „Подпочвените води да се ползват предимно за питейно-битово водоснабдяване.“

Тук малко ще влезем в противоречие с дадените указания за изграждане на сондажи за напояване, но аз имам предвид, че в много райони, където ние залагаме да вземем вода, се правят също така и сондажи за напояване, които пък от своя страна оказват влияние на водите, предвидени за питейни нужди. И затова предлагам в тази част да се допълни чл. 14, като подземните води имат предпочитание за питейно-битово водоснабдяване.

По чл. 23. Да се допълни със следния текст: „и водите за напояване и в издаване на наредбата да участва и Министерството на земеделието и хранителната промишленост“.

Става дума да се определят не санитарно-охранителните зони около каптажите. Досега в определянето на тези сани-

тарно-охранителни зони вземаха участие и органите по опазването на земята, а тук в този член не се предвижда участие на Министерството на земеделието и хранителната промишленост, което считаме за собственик и пазител на земята.

По чл. 28 предлагам също така едно допълнение: „Земите, намиращи се в профилите на коригираните реки и сервитутните ивици, да се поддържат и стопанисват от Министерството на земеделието и хранителната промишленост и тяхното укрепване да става в съгласие с одобрените лесоукрепителни планове.“

В този член се предвиждат главно районите в крайбрежието на р. Дунав, на островите, а останалата част се предава на горите. Обаче, както тук цитирах, има редица други едри земеделски участъци именно около реките — сервитутните ивици. И в случая би следвало да се определи от кого те ще се поддържат и укрепват. Предлагам това да става от органите на Министерството на земеделието и хранителната промишленост.

Към чл. 37 да се прибави нова точка „з“: „Не спазва изискванията на чл. 30“.

Става дума за наказанията. Като четем текста на чл. 37, виждаме, че се сочат редица членове на този закон. Обаче специално чл. 30 не се сочи. Затова моля комисиите, ако сметат за нужно, да предвидят по кой член от Наказателния кодекс би следвало да се подвеждат нарушителите на чл. 30.

При това положение аз приемам предложениия законопроект и ще гласувам за него. *(Ръкопляскания)*

Председателстваващ Екатерина Аврамова: Има думата народният представител Ангел Иванов.

Ангел Иванов: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! В нашето законодателство и произтичащите от него подзаконни нормативни актове, които уреждат въпросите във връзка с целесъобразното използване на водите и тяхното опазване, съществуват, както и тук бе изтъкнато, редица празноти.

Предложеният за обсъждане от Народното събрание проект на закон за водите идва да запълни тези празноти, да уреди изчерпателно основните принципни въпроси относно плановото, икономично, ефективно и комплексно използване на водите, да разграничи функциите на отделните ведомства в това отношение. В такъв смисъл новият закон, който ние ще приемем, отговаря напълно на нуждите на нашето развитие на сегашния етап и в перспектива — развитие, което изисква употребата на все по-големи количества

вода. Необходимо е да се изтъкне, че са малко страните в света, които имат закони, уреждащи стопанските, правните и други въпроси, свързани с използването и опазването на водите. Затова новият закон е всъщност една придобивка за нашето водно стопанство, за социалистическото ни законодателство. Поставянето му в действие ще допринесе за още по-голям напредък на нашата социалистическа икономика.

Другари, в България, която през двадесет и петте години социалистическо строителство постигна забележителни успехи във всички области на живота, водата стана една от най-дефицитните суровини. След двадесетина години недостигът от води ще възлиза на около 36 милиарда м³ във влажна година и на близо 5,5 милиарда м³ в суша при средно водопотребление от 16 милиарда м³. Нуждите от вода непрекъснато растат с повишаването на културата и подобряването на бита на народа, с изграждането на големи градове и промишлени центрове, с развитието на социалистическото земеделие и курортното дело, на цялото народно стопанство. Това налага да се вземат изключителни мерки за опазването и най-ефективното използване на водните ресурси, за регулиране на водоизползването и взаимоотношенията на отделните ведомства в тази област.

В законопроекта за водите са разгледани въпросите за водоползването и са решени с оглед интересите и нуждите на цялото народно стопанство. Направено е разграничение във водоползването за хигиенни и други лични нужди на гражданите и за производствени нужди. В първия случай не е необходимо да се иска разрешение, при втория — то е наложително. Посочени са точно случаите, в които разрешителното за водоползване може да се отменя, както и редът и органите, които имат право да разрешават споровете по тези въпроси. Зачетени са правата и на гражданите — собственици или ползватели на земи — те могат да използват надземните и подземните води, намиращи се на техните земи.

Напълно основателно законът дава предимство за използването на водите за питейно-битови нужди, което е в съответствие с грижата на нашето социалистическо общество за задоволяване на постоянно растящите културни и битови потребности на трудещите се.

Разширяването на функциите на Държавния съвет за водите и превръщането му в централен надведомствен държавен орган в областта на водното стопанство несъмнено ще спомогне за правилното осъществяване на партийната и правителствената политика в областта на ползването и опазването на водите. Новият закон, овластявайки Държавния съвет за водите с необходимите права, създава възможност

за по-оперативно и съобразено с интересите на народното стопанство решаване на всички междуправителствени спорове, за най-целесъобразно използване на такова народно богатство, каквото са водите.

Новият закон за водите предвижда възможността да се създават и смесени държавно-кооперативни предприятия за отводняване и напояване. Това е нов момент в досегашната водностопанска практика, който ще се посрещне със задоволство от кооперативните стопанства, които извършват голямо хидромелиоративно строителство със собствени средства или съвместно с държавата. Сега те ще могат да участвуват и в управлението на мелиоративните фондове, да съдействуват за по-ефективното им използване.

Трудещите се от Пловдивски окръг ще бъдат доволни от влизането в действие на този закон, тъй като проблемите на водното стопанство в окръга са особено близки и на ръководители, и на производственици от промишлеността и селското стопанство, на жителите на градове и села. Нашият окръг държи едно от първите места в страната по водопотребление. Той има големи водни ресурси и за тяхното разумно и правилно използване е направено много. Но бързото развитие на промишлеността в окръга и интензификацията на селското стопанство, разрастването на Пловдив и редица други селища увеличиха многократно нуждите от вода и поставят с голяма острота въпроса за осигуряване на по-големи водни количества и за запазване чистотата на водните басейни. Регулирането на рязко порасналото потребление на вода досега се затрудняваше от криво разбирани ведомствени интереси. Така например ръководствата на редица нови предприятия, които се изградиха и изграждат, не положили усилия да получат и оползотворят наличните подземни води, а направо използват създадените готови водоизточници. Част от земеделските култури на окръга се напояват с води от язовир Батак. Ежегодното източване на язовира обаче, който се стопанисва от Министерството на енергетиката и горивата, не е съобразено с потребностите на селското стопанство. През зимата и пролетта, когато язовирната вода не се използва за напояване, големи количества от нея се отправят в Марица и по такъв начин от тях се получава 50 на сто по-малък ефект, тъй като служат само за енергодобив.

Голяма вреда на икономиката на окръга носи и продължаващото замърсяване на много от реките и особено на Марица и Чая. Въпреки че от няколко години е в сила Законът за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване, действията на ръководителите на някои предприятия са в разрез с разпоредбите на този закон и нанасят големи щети на народното стопанство. Така например години на-

ред отпадъчните води на ДИП Агрия в Пловдив, които съдържат вредни химически вещества, унищожават немалко площи на отделни кооперативни стопанства. През миналата година те увредиха над 2000 декара ориз на ТКЗС в с. Рогош. С решение на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет в Пловдив ръководството на Агрия бе задължено да построи необходимите пречиствателни станции, но и досега не е направило нищо. Очевидно за своевременното решаване на тези въпроси е необходима енергичната намеса на Министерството на химията и металургията, както и на други ведомства, които имат предприятия на територията на окръга.

Другарки и другари! Считаю за необходимо и ще си позволя да направя някои допълнения към законопроекта.

Законодателната комисия е направила предложение за някои изменения и допълнения на отделни текстове.

Първо — в приетия и внесен от Министерския съвет законопроект ал. III на чл. 3 има следната редакция: „При осъществяване на дейността си в окръзите и общините органите на Държавния съвет за водите се подпомагат от изпълнителните комитети на народните съвети.“

Законодателната комисия предлага тази алинея да се измени и да придобие следната редакция: „Държавният съвет за водите осъществява дейността си в окръзите и общините чрез изпълнителните комитети на народните съвети и техните специализирани организации.“

Считаме, че тази редакция е твърде категорична и не дава възможност да се потърсят и други форми за упражняване по места на функциите, възложени на Държавния съвет за водите с чл. 3, ал. I.

С оглед да се създадат по райони условия за разгръщане инициативата на Държавния съвет за водите и на изпълнителните комитети на народните съвети поотделно и съвместно по приложението на закона считаме, че ще бъде правилно ал. III на чл. 3 да отпадне от законопроекта, като техните взаимоотношения се уредят с Правилника за устройството и задачите на Държавния съвет за водите, който ще бъде утвърден от Министерския съвет съгласно чл. 3, ал. II от законопроекта.

Второ — към чл. 5. Източването на комплексните язовири да се извършва след съгласуване с Държавния съвет за водите и Министерството на земеделието и хранителната промишленост по време и количества с оглед пълното им използване за напояване на селскостопанските култури.

Трето — към чл. 6. Рисковете при упражняване на воден спорт във водоемите да се носи от организациите, които използват тези водоеми за спортни цели, а не от собствениците им.

Четвърто — към чл. 19. Стопанисването на хидромелиоративни съоръжения следва да се извършва от организацията, която ги е приела от строителите.

Законопроектът за водите урежда цялостно материята относно използването и опазването на водите в нашата страна. С правата, които се дават на Държавния съвет за водите както по изпълнението на настоящия закон, който днес обсъждаме, така и по отношение на опазване чистотата на водните течения и басейни, уредена със Закона за опазване въздуха, водите и почвата от замърсяване, трябва да се надяваме, че ще настъпи сериозен прелом в по-доброто стопанисване на водата в нашата страна и особено по мерките, които трябва да се вземат за опазване на водното богатство от замърсяване.

По всички тези съображения аз подкрепям законопроекта за водите и ще гласувам за неговото приемане. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Екатерина Аврамова: Има думата др. Никола Трънков.

Никола Трънков: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! В резултат на правилната политика на Българската комунистическа партия, особено след нейния исторически Априлски пленум, във всички сектори на нашия живот настъпиха огромни преобразования.

Природата е надарила нашата страна с плодородни долини, красиви планини, пълноводни реки и най-важното — с трудолюбив народ. В условията на дребното и разпокъсано еднолично стопанство преди 9 септември 1944 г. обаче нашите селяни не бяха в състояние да впрегнат в канали и язовири нашите реки, нито пък буржоазната държава се грижеше за това и водата от тях неизползувана се изтичаше извън нашата територия. За целия период на съществуването на българската държава до 9. IX. 1944 г. бяха изградени само 357 000 дка поливни площи, и то на съвсем ниско техническо ниво. През 1968 г. поливните площи в нашата страна достигнаха 10 000 000 дка, като 6 727 000 от тях са изградени след Априлския пленум на нашата партия. В момента са в строеж над 80 обекта с проектна мощност за около 7 800 000 дка поливни площи.

В перспектива е предвидено поливните площи да достигнат около 34 млн. дка, което ще представлява около 70% от цялата обработваема земя.

Земеделските стопани са се уверили в предимствата на поливните площи пред неполивните, особено в такива години като миналата, когато с помощта на изградените напои-

телни системи и съоръжения беше победена сушата на повече от 8 млн. дка плодородна земя.

Другарки и другари! Водата не трябва обаче само за мелиоративни нужди. Докато в изостанала България преди 9 септември 1944 г. водопотреблението беше главно за примитивни битови нужди, за малкото изградени напоителни площи и за съвсем дребната занаятчийска промишленост, то при сегашното и особено при бъдещето развитие на цялото ни народно стопанство, при порасналата култура и бит на нашия народ се увеличиха и ще се увеличават нуждите от по-голямо количество вода. Както е изчислено към 1980 г., за питейно-битови нужди ще са необходими около 2 млрд. куб. м, за промишлени нужди около 3 млрд. куб. м и за селското стопанство около 11 млрд. куб. м, или общо ще са необходими около 16 млрд. куб. м вода.

Съгласно разработения баланс за водите в страната възможностите за използване на води в нормално валежна година са около 12 млрд. куб. м. При това положение към 1980 г. дефицитът в баланса на водите при нормално валежна година ще бъде поне около 3600 млн. куб. м, а при суха година около 5500 млн. куб. м.

Недостатъчните водни ресурси и тяхното неравномерно разпределение по месеци и райони налага да се вземат изключителни мерки за опазване и увеличаване на водния баланс на страната.

Изхождайки от грижата за увеличаване на водния баланс в страната до количество, достатъчно да задоволи всички наши нужди, правителството внесе за разглеждане и приемане законопроекта за водите.

Досега са издавани закони и постановления по проблемите на водите, които са уреждали само въпроси на отделни отрасли на водното дело. Законът за водното стопанство от 1953 г., който е в действие и понастоящем се предлага да се отмени с разглеждания законопроект, решава преди всичко, и то само частично, използването на водите за мелиоративни нужди. При това много от постановките в него са остарели и не уреждат станалите преобразования през последните 15 години.

Законът за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване от 1964 г. урежда само въпросите по опазване чистотата на водите.

С предлагания законопроект за водите се запълва една очевидна празнота в нашето законодателство в областта на водите.

Искам да се спра само на някои нови принципни въпроси, които се решават с предложението за разглеждане и гласуване проект.

Водите в цялата страна ще се използват и стопанисват планово и комплексно с оглед да се осигури вода за всички отрасли на нашата икономика, като водите за питейно-битови нужди и за лечение ще се осигуряват с предимство.

Разпределени са задачите на отделните ведомства при осигуряването и използването на водите, както и на Държавния съвет за водите, който ръководи, координира и контролира дейността по комплексното използване на водите.

В изпълнение на решенията на Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия със закона е възложено на местните окръжни и общински народни съвети не само да подпомагат решаването на въпросите от Държавния съвет за водите, а при определени обстоятелства да решават самостоятелно въпросите за ограничаване на някои водоползвания и даване предимство за питейно-битово водоснабдяване, за водопой на животните, за екипировка на локомотивите и пр.

На председателите на окръжните народни съвети са предоставени самостоятелни права и по контрола за правилното и целесъобразно използване на водите.

Законопроектът за водите беше неколkokратно съгласуван с всички заинтересувани министерства и ведомства и обсъждан от съответните комисии в Народното събрание. Почти всички основателни бележки са взети предвид в предложенията за обсъждане и гласуване на последната редакция. Въпреки това искам да обърна вниманието ви на един въпрос.

Понастоящем контролът по опазване на водите и почвата от замърсяване се осъществява от Министерството на земеделието и хранителната промишленост на основание Закона за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване. Всички органи в центъра и по места, лаборатории и други на бившото Главно управление на водното стопанство са към това министерство. С постановление № 7 на Министерския съвет от 4. III. 1969 г. Министерството на земеделието и хранителната промишленост е овластено отново да контролира чистотата на водите със селскостопанско предназначение. С оглед задачите и функциите, които изпълнява, Министерството на земеделието и хранителната промишленост е най-заинтересувано от опазване на водите и почвата от замърсяване и за тази цел има изградена съответна структура.

Правилно е контролът по опазване на водите и почвата от замърсяване като две блага, съществуващи в пълна зависимост едно от друго, да се осъществява от един орган. Ако се приеме предлаганата редакция на чл. 41 от законопроекта, ще се получи може би дублиране на този контрол, кое-

то по наше мнение е нецелесъобразно. За да не се получи това, предлагам да се помисли по целесъобразността на чл. 41 от законопроекта.

Другарки и другари народни представители! Предлаганият законопроект за водите напълно отговаря на съвременното икономическо развитие на нашата страна и ще допринесе за още по-пълното задоволяване нуждите на населението и икономиката от вода.

Одобрявам предложението на комисията за някои изменения и допълнения на проекта.

Ръководейки се от изложеното дотук, поддържам внесения законопроект и ще гласувам за него. *(Ръкопляскания)*

Председателствуваш Екатерина Аврамова: Искате ли още някой думата по законопроекта? — Няма желаещи.

Искам да уведомя народните представители, че е постъпило предложение от Министерството на строежите и архитектурата по този законопроект, а именно по чл. 34, ал. II. Аз ще ви го прочета. *(Чете)*

„В чл. 34, ал. II след текста „Запасите на подземните води се утвърждават от Държавния съвет за водите“ да се добави следният текст: „съгласувано с Министерството на строежите и архитектурата с изключение на“ (следва по-нататък изменение).

М о т и в и: Съгласно чл. 8, ал. II от настоящия законопроект разрешителните за водоползуване за питейно-битово водоснабдяване с подземни и изворни води се издават от Министерството на строежите и архитектурата.

Утвърждаването на запасите на подземни води за питейно-битови нужди за населението и за промишлеността, консумираща вода с питейни качества, както и утвърждаването на запасите на подземни води, които ще се ползват за промишлени технологични нужди като условно чисти води, както и за напоителни нужди, трябва да става съгласувано с основния консуматор на подземните води Министерството на строежите и архитектурата.

В противен случай ще се получи несъгласуваност, при която ще се утвърдят запаси на подземни води и дадат разрешителни за използване на води за напояване или технологични нужди, без за това да е уведомено Министерството на строежите и архитектурата, което в дадения случай може да е имало предвид, че след изграждане на пречиствателна станция същите тези води, които сега са условно чисти, да бъдат в бъдеще включени за питейно-битово водоснабдяване като пречиствени води, отговарящи на стандарта за питейна вода.“

Това предложение ще го дадем за разглеждане на комисиите. Освен това народният представител Христо Трендафилов, за да не се изказва, дава мотивирано предложение към чл. 8, ал. II и предлага следната редакция:

„Член 8, ал. II. Разрешителните за водоползуване на питейно-битово и термално-битово водоснабдяване с подземни и изворни води се издават от окръжните народни съвети, от чиято територия се взема водата, съгласувано с органите на Министерството на народното здраве по отношение качеството на водата.“

Както виждате, другарки и другари народни представители, от изказалите се другари се направиха немалко предложения, постъпиха и писмени предложения. Тези предложения трябва допълнително да се разгледат от постоянните комисии, които разглеждаха законопроекта. Затова сега ние не можем да пристъпим към приемането му.

Бюрото предлага да преминем към следващата точка от дневния ред:

Отчет на делегацията на Народното събрание, посетила Йордания.

Има думата ръководителят на делегацията др. Кирил Лазаров да изнесе отчета.

Проф. Кирил Лазаров: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! По покана на Парламента на Йордания делегация на Народното събрание в състав от трима народни представители замина на 19 май 1968 г. през Дамаск за Аман — столицата на Йордания. Българската делегация прекара от 20 до 25 май в Йордания, връщайки посещението на делегацията на Йорданския парламент, която гостува у нас през 1967 г. В продължение на 5 дни членовете на Българската парламентарна делегация се радваха на сърдечен прием и приятелско отношение от страна на йордански депутати, сенатори, министри и други държавни и стопански ръководители, както и цялата общественост на тази малка арабска страна, която сега преживява трудни политически и икономически дни вследствие на агресията на Израел от 5 юни 1967 г. Програмата за пребиваването на делегацията бе наистина претрупана, но твърде интересна и поучителна. В течение на сравнително краткия престой ние иммахме много срещи, беседи с представители на различни среди. Направихме две пътувания из страната, добихме много впечатления и можахме в значителна степен да узнаем политическия, стопанския и културния живот на страната.

Нашата делегация се придружаваше през същото време от българския посланик в Сирия др. Васил Балевски, който беше тогава акредитиран в Йордания.

Още с пристигането си на границата на Йордания бяхме сърдечно посрещнати от група депутати, сенатори и приветствувани горещо от бившия председател на Парламента Рамази — водач на Йорданската парламентарна делегация, която посети България.

Столицата на Йордания — Аман — е разположена на 7 хълма. Градът е имал преди 15 години 30 000 жители, а сега около 400 000. Извършено е голямо частно жилищно строителство. Повечето от къщите са двуетажни, но облицовани с дялан камък. Особено красив е градът вечер при електрическо осветление. Обаче градът има много малко зеленина, главно само около двореца на краля. Голи са и повечето от многобройните възвишения в страната.

В изпълнение на програмата същия ден ние направихме посещение на председателя на Търговската палата, на председателя на Индустриалната палата, както и на представител на работническите синдикати. Те ни приветствуваха топло и изразиха задоволството си от нашето посещение, както и благодариха за позицията, която нашето правителство и делегацията на НР България в ООН зае по кризата в Близкия Изток, и подкрепата, оказана на каузата на Йордания и другите арабски страни — жертва на израелската агресия. Изказаха благодарност и за материалната помощ, оказана от нашата страна след войната от 5 юни 1967 г., като добавиха, че сега Йордания позна своите приятели в чужбина. Изразиха също пожелания за засилване икономическите връзки, ръководителите на двете палати се изказаха за участие в Пловдивския панаир, а също така да се проучи въпросът за коопериране на наши и техни предприятия. Подчертаха, че възможностите са налице, тъй като нашата страна е развита промишлена и аграрна страна, която може да изнася много продукти. Всички изразиха големите затруднения, в които се намира тяхната страна и след агресията. Няма да се изпълни 7-годишният план, намалена е покупателната способност на населението, увеличен е броят на безработните, пласментът на стоките е значително ограничен. Освен това са лишени и от стоките на окупираната територия от Израел. Даже директорът на текстилната фабрика ни посочи един склад, пълен със стоки, готови за продажба, но няма на кого. И сега те произвеждат, без да продават стоките — складира ги с надеждата, че положението скоро ще се подобри, ще се ликвидират последствията от агресията. Но не само в индустрията положението се е влошило след агресията. В селското стопанство е още по-зле. Най-плодородната част на Йордания — долината на река Йордан — в по-

голямата си част е в ръцете на агресора. Ние посетихме един район в долината на река Йордан, 2—3 километра от реката, където сега е граничната линия. Тук видяхме не само разрушения от танкове град Караме, но и самата долина на река Йордан. Селището Караме е имало 35 000 жители порано, а сега след събитията от 21 март м. г. е почти разрушено по време на последната агресия на Израел. Тук е станала голяма артилерийска и танкова битка, както и сражения в самите улици и къщи между големи израелски и йордански войскове части, което е трело близо цял ден. В това сражение израелските войски са претърпели тежки загуби и са били принудени да се оттеглят. Сега този град е обезлюден, има само войскове части и представлява много печална картина. В йорданската част на долината ние видяхме бананови плантации, лимонени, портокалови и смокинови насаждения. Обаче в близост до граничната линия те не се обработват, защото агресорът обстрелва местността и не позволява на йорданците да се доближават до своите земи. Там, където ние бяхме, част от банановите площи са напоявани и ще имат добра реколта. Но там, където това не е направено, те са започнали да съхнат и реколтата им е компрометирана. Обаче и там, където са работили йорданците, поливали и т. н. — това е ставало с риск, защото израелските агресори постоянно обстрелват тази територия. Даже в деня преди нашето пристигане тук е имало престрелки и на другия ден след нас — пак. По една случайност при нашето посещение всичко мина спокойно. Но трябва да отбележа, че само две коли бяха допуснати до тая местност и нас ни придружаваше една военна джипка. Действително, като гледа човек, че най-плодородната земя на страната не може да се обработва, то всеки може да си направи заключението, какви последствия има това за нейното икономическо положение. То действително се е влошило значително. Като се прибави и фактът, че Йерусалим, Иерихон и Витлеем са главните места на туризма и са в ръцете на агресора, картината става още поясна, тъй като Йордания получаваше от туристически посещения една значителна сума за своя бюджет. Ние можахме от мястото, където бяхме, да видим само град Иерихон, който се намира на няколко километра от река Йордан.

Трябва да добавя, че и единственото пристанище Акаба, както ни казаха йорданците, с които беседвахме, е в застой — замряло.

В Йордания има около 400—500 000 бежанци. Една част от тях са бежанци още от 1948 г., други — след юнската агресия от 1967 г. Новите бежанци са разположени в 6 лагера. Живеят в палатки в извънредно тежки условия. Ние

посетихме един лагер, където живеят 40 000 души. В някои палатки има по 8—10 души — повечето деца. Някои нямат и палатки. Получават храна в натура — продукти и хляб. Готвят си в палатките. В лагера има 5000 ученици, които се учат в палатките — някои от дъски, други обикновени катунни. Посетихме две учебни палатки — в едната се учат момчетата, а в другата — момчетата. Учителите ни казаха, че учениците се учат усърдно. Много радушно ни посрещнаха и поздравиха и в двете палатки. Изказаха голяма благодарност на българския народ, който им оказва политическа и икономическа помощ. Духът на учениците е висок. Не ги е сломила тежката обстановка, мизерните условия. Особено тежко е положението на девойките над 16 години, които нямат условия да се омъжат. По едно време се натъжиха така, че заплакаха всички. Действително картината е много тягостна. Тези тежки условия на живот са бич особено за по-старите и болнави бежанци. Сред тях смъртността е голяма. Особено е тежко положението на бежанците през зимата и през дъждовното време.

Много тежко преживяват особено бежанците от 1948 г., които сега трябва отново да оставят своите жилища и се преместват в нови лагери.

Но независимо от това тежко положение, в което се намират бежанците, много от тях заявяват, че надеждата им е в техните приятели, между които споменават с много топли думи името на нашата страна. Те знаят за нашата помощ, която им оказваме. Щом имаме приятели като вас, няма да загинем! Тая вяра ги крепи.

Представителят на синдикатите изказва задоволство от установените връзки между българските и йорданските профсъюзи и благодарност за помощта, дадена от българските профсъюзи за изграждане на профсъюзния дом в Аман, като добави, че и другите профсъюзи от социалистическите страни са ги подпомогнали. На приветствията на председателите на Търговската и Промислената палата отговори водачът на делегацията, като изказа благодарност за приема, оказан на нашата делегация, подчертавайки, че делото на йорданския народ е справедливо и ще възтържествува. А на приветствията в Дома на профсъюзите отговори член на делегацията, пожелавайки успех на представителите на йорданските трудежи се.

На втория ден от нашия престой посетихме председателите на Сената и на Парламента и водихме приятелски разговори. Те изказаха задоволство от пребиваването на делегацията ни, благодариха също за политическата подкрепа на българското правителство във връзка с кризата в Близкия Изток и изразиха възмущението си от позицията на американския и английския империализъм и другите

държави, които ги подкрепят и насочват против арабския свят в полза на Израел. В тази среща разговаряхме по парламентарните системи, законодателната дейност, ролята на постоянните комисии и други въпроси от дейността на нашия и техния парламент. Обясниха ни, че когато се породи разногласие между Сената и парламента при приемането на някой закон, въпросът се решава на съвместно заседание на двете палати с болшинство от 2/3. Същия ден бяхме приети от министър-председателя на Йордания г-н Талхуни, който от името на правителството благодари на делегацията за посещението. След обичайното „добре дошли“ министър-председателят подчерта дебело, че те ценят становището на Народна република България по техните проблеми и постоянната подкрепа на международната арена на Йордания. Той каза, че ние ще имаме възможност да разгледаме и видим несправедливостта на израелската агресия — стотици хиляди граждани изгонени от своите домове в резултат на репресиите на Израел. Той подчерта, че въпросът за бежанците е въпрос на Йордания, но също така и на цялото човечество. Ние смятаме за задължение на целия свят сътрудничеството с нас, за да можем да премахнем тази несправедливост и да възвърнем правото на неговите притежатели. Ние приехме предложенията на ООН. Израел ги отхвърли. ОАР, Йордания и Ливан заставаха на еднакви позиции по отношение решенията на Съвета за сигурност и необходимостта да се изпълнят. Йордания е за справедлив мир и няма да се откаже от своите права. Ако Израел не изпълни решенията на Съвета за сигурност, той трябва да получи наказание съгласно чл. 7 от Правилника на Съвета за сигурност. „Ние вярваме, каза г-н Талхуни, че окупацията няма да продължи и вие, като борчески народ, знаете тази истина. Окупацията на Израел не ни плаши. Окупаторите ще си отидат, за да остане народът в своето отечество.“ Накрая на беседата министър-председателят предаде своите поздравии на министър-председателя на Народна република България и нейния приятелски народ както от свое име, така и от името на правителството и народа на Йордания.

Нашата парламентарна делегация беше приета и от престолонаследника — принц Хасан — тъй като кралят беше в чужбина. Делегацията се придружаваше от българския посланик др. Васил Балевски. На срещата присъствуваше министърът на външните работи г. Абдул Монаим Рифай. Тя продължи около половин час. Принцът поздрави делегацията с „добре дошли“ и изказа благодарност за позицията, заета от България в подкрепа на арабската кауза. Спирайки се върху външното положение на Йордания, той подчерта, че те са за резолюцията на ООН от ноември

1967 г. за разрешаване на арабско-израелския конфликт и това Йордания е сторила съгласувано с другите арабски страни. Той вижда решението на конфликта на Йордания с Израел в продължителни усилия с помощта и сътрудничеството на арабските страни и с помощта и подкрепата на приятелските страни. Правителството ще полага усилия за укрепване на Йордания както политически и икономически, така и военно. Принцът заяви, че йорданското правителство съзнава своята отговорност пред народа и то не може да остави Йордания да съществува като страна на бежанци. Той подчерта, че на българската парламентарна делегация ще се даде пълна възможност да се запознае с всички въпроси, които я интересуват, да види на самото място положението на йорданския народ, на бежанците и с удоволствие би желал да узнае за нейните евентуални предложения и препоръки. Накрая ни пожела ползотворна работа.

В Хартум било възприето по-реалистично отношение — необходимост от спечелване на световното обществено мнение за арабската кауза, от спечелване на повече политически приятели като предпоставка за постигане справедливо решение на кризата в Близкия Изток. Затова крал Хюсеин обикаля след Хартумското съвещание западноевропейските столици, а така също Съветския съюз и Съединените американски щати.

Реалистичното мислене да се приеме, ще мине по-продължително време, но то се явява като една от поуките, които арабските ръководители трябва да извлекат от събитията от юни 1967 г.

Посещение направихме и на министъра на информацията, който ни запозна подробно с положението в страната и проблемите на Йордания.

Ние посетихме граничния район до линията на военните действия на Мъртво море и река Йордан.

Нашата делегация посети няколко фабрики в Аман — цигарена, текстилна, циментов завод, арматурна, а също така мимоходом видяхме и фосфорната. Това са фабрики, които са построени главно в последните няколко години. С изграждането им е започнало едно по-оживено икономическо развитие на страната. Едни фабрики са частни, други смесени, в които държавата участва с 49% от капитала. Броят на работниците във фабриките е от 350 до 550 души. Общо в страната се наброяват 30 000 организирани работници. Имат връзки с Международната демократическа федерация на профсъюзите. В текстилната и цигарената фабрика работят и работнички. Работният ден е 8 часа, работната седмица — 48. Работи се в две и три

смени. Най-голямото им богатство е фосфорът — 65 млн. тона запаси, а годишно производство 1 млн. тона.

Направи ни впечатление, че Йордания, макар и предимно животновъдна и земеделска страна, има нови, модерни фабрични предприятия, които произвеждат качествени стоки. Но отнемане на значителна част от територията и новият голям приток на палестински бежанци от Западна Йордания е влошило икономическото положение на страната, предизвикало безработица и липса на пазари за плащане на стоките, част от които са продавани в окупираната сега област, вследствие на което икономическото развитие на страната е силно засегнато.

В програмата на нашите йордански домакини беше предвидено да посетим редица места с богати исторически паметници, обаче времето не ни позволи да видим всичко, но все пак посетихме град Джераш, основан 330 години преди нашата ера. Най-голям разцвет получава при император Помпей. Градът е разположен в красива местност, на пътищата за кербани от Нил до Ефрат и от Арабия до Средиземно море. Поради важното си месторазположение градът е бил благоприятствуван от разните императори с най-различни строежи на амфитеатри, храмове, скулптури и други. Сега там стърчат 260 колони, които напомнят за миналата слава на града. Между колоните са улиците, постлани с големи каменни плочи, и Адриановата врата с тройна арка, през която са минавали кербани с най-различни скъпи стоки. Голямо земетресение през X век е разрушило града, но останките, които видяхме, показват, напомнят колко голямо майсторство са показали древните жители на този исторически град. В Аман видяхме останките от римския театър и на храма на Херкулес. Посетихме университета на Йордания, който е автономно учебно заведение. В университета се учат 2200 студенти със 105 професори, назначавани от краля. В чужбина, по заявление на ректора, се учат 25 000 студенти. Направихме посещение и на един девически педагогически колеж, в който се подготвят учителки. Колежът ни направи впечатление с добрата организация на учебния процес. Директорът на колежа е жена.

Освен няколко приеми, които ни бяха дадени и на които присъстваха председателите на Сената и Парламента, министри и много депутати, в чест на нашето пребиваване бе даден коктейл от българския шарже д'афер в Оман.

Трябва да отбележа накрая, че интересът към нашето посещение бе голям. Радиото и телевизията предаваха редовно информация за нашите срещи, а печатът също отразяваше редовно и широко нашето пребиваване. Чувству-

ваше се едно явно задоволство от това, че нашата парламентарна делегация е на посещение в този тежък за йорданския народ момент. Няма никакво съмнение, че това посещение ще допринесе още повече за укрепване на приятелските отношения между българския и йорданския народ.

Преди заминаването ни се състоя пресконференция, посетена много добре, на която водачът на делегацията изрази впечатленията си от страната, подчерта справедливата кауза на Йордания, позицията на българското правителство и народ и необходимостта агресорът да изпълни резолюцията на Съвета за сигурност от 22 ноември 1967 г. за възстановяването на мира в Близкия Изток.

Посещението на българската парламентарна делегация в Йордания бе пръв и полезен контакт с тази страна и е принос за разширяване политическите, икономическите и културните връзки с нея. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Екатерина Аврамова: Има думата народната представителка Рада Тодорова, която от името на Комисията по външните работи ще направи предложение за решение по отчета.

Докладчик Рада Тодорова: Другарки и другари народни представители! На заседанието си от 25 март 1969 г. Комисията по външните работи на Народното събрание изслуша отчета на др. проф. Кирил Лазаров — член на Президиума на Народното събрание и ръководител на делегацията, която гостува в Кралство Йордания от 20 до 25 май 1968 г. по покана на парламента на Йордания.

Въз основа на чл. 93 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание комисията предлага на Народното събрание да приеме следното

РЕШЕНИЕ

Народното събрание одобрява отчета на делегацията и смята, че нейното посещение в Кралство Йордания ще допринесе за укрепване на приятелските връзки между Народна република България и Кралство Йордания и ще спомогне за развиване на икономическите и културни връзки между двете страни. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Екатерина Аврамова: Искат ли някой думата по отчета и проекторешението? — Няма. Който са съгласни с проекторешението, така както беше докладвано, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

С това Бюрото предлага днешното заседание да завърши и следващото заседание да се състои утре в 9 часа. Има ли друго предложение? -- Няма. Които са съгласни с това предложение, моля да гласуват. Приема се.

Закривам заседанието.

(Закрито в 19 ч. и 15 м.)

Председател: **акад. С. Гановски**

Първи подпредседател: **Ек. Аврамова**

Секретар: **Ив. Христова**

Началник на Стенографския отдел: **В. Йонков**

Второ заседание

Петък, 4 април 1969 г.

(Открито в 9 ч.)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Другарки и другари народни представители! Налице е необходимият брой народни представители. Обявявам за открито днешното съвместно заседание.

Продължаваме с обсъждане на следващата точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за реда на прехвърляне вещни права върху някои недвижими имоти и на Закона за планово изграждане на населените места.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — вж. приложение № 5, I).

Има думата министърът на правосъдието д-р. Светла Даскалова да направи доклад по законопроекта.

Министър Светла Даскалова: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Големите успехи на нашата страна в социалистическото строителство, високата промишлена и селскостопанска продукция допринесоха за повишаване материалното благосъстояние на народа. Важен фактор за повишаване жизненото равнище на трудещите се, както отбеляза и другарят Тодор Живков в доклада си пред Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия, е радикалното решаване на жилищния проблем.

През годините на народната власт в условията на непрекъснат подем на народното стопанство се осъществява широка програма от мероприятия за развитие на жилищното строителство, за решаване в най-кратки срокове на жилищния проблем.

С Указа за насърчаване и подпомагане на кооперативното и индивидуалното жилищно строителство от 1954 г. се